

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kováčovce na roky 2023 - 2030

LENOVO

Názov:	
PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOVÁČOVCE NA ROKY 2023 - 2030	
„AKTUALIZÁCIA“	
Plánovacie obdobie	<i>2023 – 2030</i>
Schvaľovací orgán	<i>zastupiteľstvo obce Kováčovce</i>
Územné vymedzenie	<i>Banskobystrický samosprávny kraj, okres Veľký Krtíš, Obec Kováčovce</i>
Dátum schválenia/číslo uznesenia	<i>2.5.2023, 20/2023</i>
Dátum schválenia pôvodného dokumentu	<i>11.5.2016 uznesením číslo 5/2016</i>
Koordinátor tvorby aktualizácie PHRSR	<i>Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov, J. A. Komenského, Veľký Krtíš</i>
Publikovaný	https://kovacovce.sk/
Verzia	<i>1.2</i>

OBSAH

ÚVOD.....	4
1. Analýzy a zhodnotenie východísk pre rozvoj obce.....	6
1.1. Širšie územné väzby a poloha obce.....	6
1.1.1. Priemet územno-plánovacích dokumentov.....	7
2. Charakteristika územia a história obce.....	8
2.1 Charakteristika obce.....	8
2.2 Historický vývoj obce.....	9
3. Analýza zdrojov	14
3.1 Poloha obce.....	14
3.2 Prírodné zdroje.....	15
3.3 Demografická situácia	18
Kluby, združenia a spolky	20
3.4 Technická infraštruktúra	23
3.5 Technická infraštruktúra	24
3.6 Hospodárska základňa.....	25
3.6.1. Priemyselná výroba.....	25
3.6.2 Rekreácia a cestovný ruch.....	27
3.7. Financovanie obce.....	28
3.8. Ex-post hodnotenie predchádzajúceho dokumentu.....	28
4. Strategická, návrhová časť.....	29
4.1. SWOT analýza, STEEP analýza.....	29
4.2. Problémová analýza	31
5. Programová a realizačná časť.....	32
5.1. Stanovenie cieľov.....	32
5.2. Strategický cieľ a špecifické ciele	32
5.3 Rozpracovanie rámcových aktivít obce	34
5.3.1 Súhrnný prehľad projektov obce Kováčovce na roky 2023 – 2030.....	36
5.4. Postup pri implementácii	41
5.5. Systém monitorovania a hodnotenia	41
6. Finančná časť	43
ZÁVER.....	48
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	48

ÚVOD

“PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE KOVÁČOVCE“ (ďalej len PHRSR) bol vypracovaný ako strategický plánovací dokument pre udržateľný rozvoj obce. Je aktualizáciou už pred tým vypracovaného Programu obce na roky 2007 – 2020. Výstupom je komplexný audit rozvojového potenciálu v území zhrnutý formou SWOT analýzy, na základe ktorého je zadefinovaný návrh možností rozvoja obce s využitím dostupných miestnych zdrojov a návrh na konkrétne projekty a programy. Program bol spracovaný metódou interaktívneho plánovania, kde do tvorby a pripomienkovania tohto dokumentu bola zapojená nielen samospráva, ale aj občania, neziskové združenia a podnikatelia. Cieľom PHRSR je navrhnúť takú predstavu o rozvoji obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne. Táto stratégia je otvoreným dokumentom a podľa potreby obce bude priebežne aktualizovaná a dopĺňovaná.

Druhá aktualizácia Programu obce Kováčovce bola spracovaná a schválené zastupiteľstvom v roku 2013 s platnosťou do roku 2020. Rok 2021 je rokom zásadných zmien v oblasti podpory regionálneho rozvoja. Začína sa nové programové obdobie v rámci politiky súdržnosti Európskej únie na roky 2021 - 2027. Z tohto dôvodu sa obec Kováčovce rozhodla spracovať aktualizáciu predchádzajúceho programu a zabezpečiť tak podmienky pre ekonomický rozvoj obce, ktorá bude schopná efektívne využívať všetky zdroje - prírodné, kultúrne, finančné aj ľudské. Nový PHRSR je navrhnutý na programovacie obdobie rokov 2021 – 2027 s platnosťou do roku 2030.

Spracovanie rozvojového dokumentu bolo motivované predovšetkým potrebou koncepčného cieľavedomého a transparentného riadenia a rozhodovania v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja obce. Rozvojový strategický dokument má pre obec veľký význam pre získanie zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obce. Je však dôležité, že využiteľnosť dokumentu nie je obmedzená iba na získanie zdrojov EÚ, pretože strategické plánovanie v sebe obsahuje ciele a priority, ktoré nie je možné riešiť iba s využitím fondov EÚ, ale pre ich realizáciu sú k dispozícii aj iné finančné zdroje – nadácie, štátne dotácie, vlastné zdroje a pod. PHRSR na roky 2021 – 2030 je vypracovaný v súlade so zákonom 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Tento zákon ustanovuje ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a ďalších subjektov územnej spolupráce a podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja.

Vypracovanie a následná realizácia návrhov strategického rozvojového dokumentu je zložitý proces, náročný na koordináciu, odborné vedomosti a zabezpečenie množstva väzieb. Pri jeho príprave je nutné zohľadniť množstvo dokumentov, ktoré tvoria určitý strategický alebo legislatívny rámec a majú nadradený charakter.

Ide hlavne o väzby na tieto dokumenty:

- strategické a programové dokumenty SR a EÚ,
- príslušné odvetvové politiky,
- aktuálna legislatíva pre jednotlivé riešené oblasti,
- platná územno-plánovacia dokumentácia rôznych stupňov

Spracovanie PHRSR sa z metodického hľadiska riadilo najmä:

- zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

- Metodikou inštitucionálneho rámca tvorby verejných stratégií schválenou uznesením vlády SR č.197/2017 a nadradenými programovými dokumentmi
- Metodikou na vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, verzia 2.0. Bratislava: MDVRR, 2015.
- Metodikou tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, 2020

Zohľadňuje ciele a priority ustanovené v PHSR Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2015 – 2023.

Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde. Vypracovaný dokument rešpektuje Partnerskú dohodu Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027, ktorá je programovacím dokumentom na čerpanie finančných zdrojov z fondov EÚ (aktuálna verzia k dátumu spracovania dokumentu) a Operačný program Slovensko na programové obdobie, pracovné verzie.

Štruktúru programu rozvoja obce tvorí analytická, strategická, programová, realizačná a finančná časť. Hlavnými zdrojmi informácií pre analytickú časť plánu rozvoja obce sú údaje poskytnuté Krajskou správou Štatistického úradu v Banskej Bystrici – Mestská a obecná štatistika, RegDat a výsledky sčítania obyvateľov z roku 2011, ktoré predstavujú exaktné vstupy. Ďalším významným zdrojom informácií sú údaje zhromaždené riešiteľskou organizáciou počas terénneho prieskumu v obci, údaje z odbornej literatúry a údaje poskytnuté predstaviteľmi obce.

Dôležitým prvkom strategického plánovania je zapojenie verejnosti – občanov, neziskových organizácií, škôl, podnikateľov. Tento aspekt bol pri spracovaní dokumentu plne rešpektovaný. Tiež bol ex-post zhodnotený predchádzajúci Program rozvoja obce na obdobie rokov 2007 – 2020. Prehľad zrealizovaných projektov sa nachádza v samostatnej tabuľke.

Analýza	Stratégia	Program	Implementácia
			
Východisková situácia obce Vybavenosť obce Dostupné zdroje	Definovanie problémov Hlavné smery rozvoja Stanovenie cieľov	Opatrenia a aktivity Merateľné ukazovatele	Akčný plán Monitoring a hodnotenie Indikatívny finančný plán Zdroje financovania

Socio-ekonomický profil okresu Veľký Krtíš, spracovaný Banskobystrickým samosprávnym krajom k 11/2020,

link na dokument: <https://www.bbsk.sk/Portals/0/Users/052/64/564/Socio-ekonomick%C3%BD%20profil%20okresu%20Ve%C4%BEk%C3%BD%20Krt%C3%AD%C5%A1.pdf>:

- Socio-ekonomická situácia v okrese je nepriaznivá
- Obyvateľstvo okresu je koncentrované v mestách Veľký Krtíš a Modrý Kameň a v ich okolí.
- Dopravná dostupnosť je slabšia. Problémom je aj zlý stav cestnej siete.
- 31 % územia tvoria lesy, 62 % poľnohospodárska pôda.
- V minulosti významné náleziská hnedého uhlia.
- Okres má potenciál pre ďalší rozvoj priemyslu s využitím vlastného ľudského aj materiálového kapitálu.
- Cestovný ruch je menej rozvinutý. Bohatý výskyt termálnych prameňov v okrese.

Zhrnutie socio-ekonomického profilu okresu Veľký Krtíš:

- Doprava - Cestnú sieť v okrese Veľký Krtíš tvorí 44,338 km ciest I. triedy, na ktorých sa nachádza 19 mostov; 94,285 km ciest II. triedy so 49 mostami a 231,627 km ciest III. triedy s počtom mostov 74. Hustota cestnej siete je 0,437 km/km². Z hlavnej prehliadky ciest v roku 2020 vyplýva, že v nevyhovujúcom alebo havarijnom stave je 52 % ciest, čo predstavuje zlepšenie oproti roku 2019.
- Sociálne služby - V zariadeniach sociálnych služieb je k dispozícii 304 miest pobytovou formou a 190 miest ambulantnou formou. Z hľadiska druhu poskytovaných služieb, najvyššie zastúpenie majú opatrovateľské služby, ktoré poskytuje 26 poskytovateľov.
- Vzdelávanie - V okrese sa nachádza 37 materských škôl, 14 základných škôl, 3 stredné odborné školy a 1 gymnázium. V šk. roku 2019/2020 navštevovalo celkovo materské školy 971 detí, základné školy 2 807 žiakov a stredné školy spolu 874 študentov. Počty žiakov na materských a základných školách vzrástli oproti školskému roku 2015/2016. Stredné školy však zaznamenali za toto obdobie pokles počtu žiakov.
- Kultúra - Na území okresu sa nachádza podľa Štatistického úradu SR 37 verejných knižníc, 3 múzeá a 1 stále kino. Spomedzi všetkých okresov kraja sídli v okrese Veľký Krtíš najvyšší počet verejných knižníc.
- Zdravotníctvo - Najväčším prevádzkovateľom zdravotnej starostlivosti v okrese je Všeobecná nemocnica s poliklinikou, n.o. Veľký Krtíš, v ktorej sa nachádza 14 ambulancií a poskytuje 122 lôžok.

1. Analýzy a zhodnotenie východísk pre rozvoj obce

1.1. Širšie územné väzby a poloha obce

Prístup Leader

Os vychádza z európskej iniciatívy Leader. Akronym LEADER znamená Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka). Cieľom je zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach a

zlepšenie ekonomickej príležitosti a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva. Tento cieľ sa v podmienkach SR bude naplňať prostredníctvom realizácie integrovaných stratégií rozvoja územia, v rámci ktorých sa budú realizovať projekty jednotlivých žiadateľov. Integrovanú stratégiu rozvoja územia pre určité územie vypracuje miestna akčná skupina (MAS), prostredníctvom ktorej sú do praxe zavádzané princípy prístupu Leader.

Cieľom prístupu Leader je podporovať obyvateľov vidieckych oblastí, aby na základe vzájomnej spolupráce na báze partnerstva prekonali nové problémy, ktorým vidiecke oblasti čelia, aby sa zamysleli nad dlhodobým potenciálom svojich oblastí a implementovali spoločne vytvorené integrované, vysoko kvalitné a originálne stratégie trvalo udržateľného rozvoja svojho územia.

V programovom období 2007 - 2013 fungovalo MAS Partnerstva Krtíšskeho Poiplia, ktorého obec členom nebola. V roku 2014 sa členovia MAS Partnerstva Krtíšskeho Poiplia rozhodli, že založia 2 nové občianske združenia. Celý proces bol ukončený registráciou Občianskeho združenia Ipeľská kotlina - Novohrad dňa 27.03.2015. Od tej doby obec Kováčovce patrí do občianskeho združenia IKN, ktorý získal štatút MAS.

Územie Občianskeho združenia tvoria 2 mikroregióny (mikroregión Údolie Čebovského potoka, mikroregión Ipeľská dolina), ktoré sú súčasťou okresu Veľký Krtíš, kde zaberajú jeho celú juhozápadnú časť.

Zdroj: MAS IKN

1.1.1. Priemet územno-plánovacích dokumentov

Dôležitý predpoklad pre riešenie investičných rozvojových zámerov predstavujú územnoplánovacie dokumentácie a územnoplánovacie podklady. Medzi najdôležitejšie nadradené dokumenty patria:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS)

KURS je územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu, ktorá navrhuje nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, systémy technickej a sociálnej infraštruktúry. Podľa tohto dokumentu z hľadiska sídelnej štruktúry územím mikroregiónu neprechádza žiadna sídelná rozvojová os ani komunikačno-rozvojová sídelná os, avšak jeho územie leží v dosahu veľkokrtíšskeho ťažiska osídlenia (ťažisko osídlenia tretieho stupňa). Samotná

obec Kováčovce patrí podľa platného znenia ÚPN-VÚC Banskobystrického kraja do skupiny centier šiestej skupiny (centrá miestneho významu).

Územný plán VÚC Banskobystrického kraja

Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre ÚPN obce Kováčovce je ÚPN VÚC Banskobystrický kraj v znení Zmien a doplnkov z r.2014. Tento dokument vo svojej záväznej časti určuje niektoré všeobecné podmienky pre rozvoj miest a obcí, ako aj konkrétne regulatívy vzťahujúce sa k riešenému územiu. Tieto výstupy sú záväzným dokumentom pre riešenie ÚPN obce Kováčovce aj pre definovanie projektových zámerov v PHRSR obce.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK na roky 2022 - 2030

VÚC Banskobystrický kraj má vypracovaný aktuálny program. Má stanovené 4 priority, priorita č. 1 Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika, priorita č. 2 Zelený kraj pre budúce generácie, Priorita č. 3 Zdravá, vzdelaná a súdržná spoločnosť, Priorita č. 4 Prepojený kraj, ktoré sa ďalej vetvia na 10 strategických cieľov a 52 špecifických cieľov. Dvojročným aktívnym zberom projektových zámerov z územia Úrad BBSK k 11. 2. 2022 zozbieral spolu 3 714 projektových zámerov, z ktorých 1 553 nemalo uvedenú sumu odhadovaných nákladov. V tomto zásobníku sú zahrnuté aj kľúčové projekty BBSK. Zásobník projektov je živý a neustále sa aktualizuje a upresňujú sa údaje pri jednotlivých projektoch, ako napr. stav pripravenosti, sumy atď. Strategicko-plánovací región okresov Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár a jeho Kooperačná rada vybrala na svojom zasadnutí 6. 12. 2021 tieto skupiny projektov ako prioritné pre SPR okresov. Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár. Za okres Veľký Krtíš patrí medzi vybrané projekty v území s podporou kooperačnej rady SPR „Veľkokrtíšska vínná cesta“.

Územný plán obce Kováčovce

Obec Kováčovce nemá v súčasnosti vypracovaný ani rozpracovaný územný plán. Uvažuje do budúca so zadaním vypracovania tohto dôležitého dokumentu.

2. Charakteristika územia a história obce

2.1 Charakteristika obce

Tam, kde na západ tečúci Ipeľ naberá smerom na juh ostrú zákrutu a pokračuje na severozápad, nachádzame malú novohradskú obec Kováčovce. Kedysi kuriálna, ale v podstate chudobná dedina leží v krásnom prostredí, obohatená zázračnou prírodou. Možno práve to sem priťahovalo niekdajších zemepánov, lebo územie s **1162 ha** sa už vtedy delilo na mnoho častí a poľnohospodárska pôda bola iba „stredne úrodná“, ako to napísal aj András Vályi v 18. storočí. Kopcovité okolie krajiny však nahrádza všetko.

Iba kúsok od Kováčoviec je **novohradské mestečko Szécsény**, osada s bohatou minulosťou. Na jej lúke v dobe Ferenc Rákócziho usporiadali aj národné zhromaždenie. Ipeľ prekrížovali na viacerých miestach mosty, priechody sa husto striedali. Kováčovský sedliak sa tak rýchlo dostal so svojim tovarom na trhy do Szécsényu a Balassagyarmatu i do tamojších úradov. Cez mosty prechádzali peši do kostola do Huguagu a Szécsényu, pretože v Kováčovciach dlho nebol

postavený Boží dom. Prechádzal tu i **hlavný ťah cesty č. 2 Budapešť – Košice**, ktorá prvýkrát medzi Kováčovcami a Hugagom prekrížovali Ipeľ. Trasa hlavnej cesty križovala druhýkrát rieku pri Póstyénypuszte. **Drevený most** roku 1849 podpálil Görgely, no znovu ho postavili. Roku 1894 postavili už oceľový most, mrežovaný, s tromi oblúkmi. V roku 1944 ho však Nemci vyhodili do povetria. Toto premostenie sa podarilo obnoviť a odovzdať do užívania 23. februára 2012.

SYMBOLY OBCE

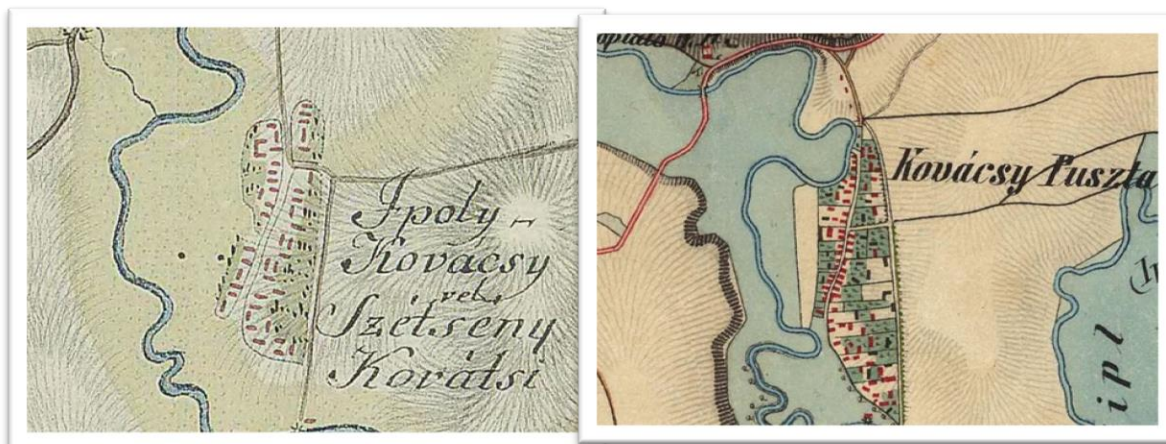

Vlajka obce - Pozostáva z piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách zelenej (2/8), žltej (1/8) bielej (2/8), žltej (1/8) a zelenej (2/8). Pomer strán má 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

Zdroj: <https://okresvk.wordpress.com/2014/05/28/kovacovce/>, 2015

2.2 Historický vývoj obce

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1295. Staré a cudzojazyčné pomenovania obce boli: Koachy (1295), Kovachy (1435), Kowaczowa (1773); maďarsky Szécsénykovácsi.

Dnešný názov Kováčovce je od roku 1920. Obec patrila Sečianskemu panstvu, potom rozličným zemianskym rodinám. V roku 1828 mala obec 29 domov a 351 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom. V roku 1925 došlo k vzbure pre nespravodlivé uskutočnenie pozemkovej reformy. V roku 1935 trestne stíhali komunistov za predvolebnú kampaň. V rokoch 1938-1944 bola obec pripojená k Maďarsku.

Pet'ov: Obec vznikla v 13. storočí, patrila Petöovcom. Jej starý názov bol v roku 1467 Pethewfalva. V rokoch 1554-1593 obec okupovali Turci. Zanikla za vojen v 1. polovici 17.

storočia, uvádza sa však čas v 1. polovici 18. storočia ako zemianska obec, potom už len ako osada Kováčovce, ktorá mala v roku 1828 domov 26 a 246 obyvateľov.

V roku 1965 na okolí Kováčoviec archeológovia objavili mamutie kly a stopy po pravekom osídlení. Našli aj sekery z doby bronzovej, hatvanskú keramiku i rímske mince. Začiatkom 13. storočia Kováčovce boli pravdepodobne jedným z hradov patriacich rodu Kacsics. Pamiatku môže uchovávať aj kopec nad obcou zvaný Hradište. Tunajšie majetky Miklósa Cserépa roku 1327 kráľ Karol I. daroval vajdovi Tamásovi Szécsényimu. Na konci 16. storočia obec vlastnil aj Tamás Ebeszky. V časoch tureckej okupácie si Kováčovce veľa vytrpeli. Podľa súpisu daní z roku 1559 tu bolo 10 rodín, dane platiacich bolo 22. Roku 1562 ich počet klesol o 27%. V tých časoch bola životná úroveň slabo stredná.

Na začiatku 18. storočia v Kováčovciach boli spísané 4 maďarské a jedna slovenská domácnosť. V polovici storočia bol majiteľom obce László Nagy a roku 1770 pri urbáriálnom usporiadaní sa objavili ďalší majitelia a v roku 1826 pribudli noví. Podľa monografie župy v Kováčovciach dali postaviť kúrie Elek Prónay, Ferenc Szent – Iványi a Gábor Szerény. Vtedy k obci pričlenili pusty Cseres a Peťov ako aj samoty Benevölgy, Gellén, Hársas a Porpás.

V miestnom súpise zemepisných názvov Eleka Fényesa sú Kováčovce zapísané ako maďarská dedina s 258 Katolíkmí, 48 Evanjelíkmi, 4 Kalvínmi a 5 Židmi. Do roku 1850 patrili Kováčovce do Szécsényiovského a potom do Balassagyarmatského okresu. V rokoch 1919 – 1938 sa okresným sídlom stal Modrý Kameň. V rokoch 1938 – 1945 patrili k Maďarsku, po 1945 roku k Československu do okresu Modrý Kameň. Stáli tu aj žandárske kasárne. Do peťovského panstva prichádzali evanjelickí Slováci, bola tu postavená aj „jubilejná škola“, vyučovalo sa po slovensky.

Keď sa chudoba vystupňovala, mnohí odišli za prácou do Ameriky. Stará dedina ležala pri zvonici blízko Ipľa. Na mieste dnešnej Novej ulice mali pôdy a záhrady aj tí bohatší. Na širokom okolí bol známy Drexlerov mlyn, ktorý sprvu fungoval na vodný pohon, neskôr na plyn. Sakrálna pamiatka v dedine nebola, vo väčšej úcte držali kríž Futo v chotári, ktorí dal postaviť János Oravec pri svojom pozemku. Spoločnosť Ruženca tu je i dnes.

Veľký pôst tu vždy brali vážne, nekonzumovali mäso, varili iba s maslom a do kostola chodili v čiernom. Na Kvetnú nedeľu sa Kyseľ nevyháňala iba na druhom brehu Ipľa. Baburiatka nosili posvätiť. Veľkonočné vajcia farbili vývarom z cibule alebo červeným krepovým papierom. Máj stavali len tomu, kto už mal dvorníka. Na Deň Boží sa zúčastnili procesie vo Vrbovke. Základný kameň kostola v obci položili roku 1995. Stavbu začali roku 1998. Kostolík posvätil trnavský biskup Ján Orosch na počesť Blahoslavenej Matky. Obraz na hlavnom oltári, namaľovaný v roku 1954 Štefanom Hámorom, bol prenesený zo starej modlitebne. Zobrazuje narodenie Panny Márie, nemluvňa obklopuje sv. Anna a Joachim, vítajú ho aj anjeli.

Nový kostol v Kováčovciach

Oltárny obraz kostola v obci

Drexlerov mlyn dnes

Kultúrno-historické pamiatky

V zmysle medzinárodných dohôd je kultúrne dedičstvo definované nasledovne: „Kultúrne dedičstvo tvoria historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami bez ohľadu na dobu a miesto ich vzniku. Predstavuje hmotné i nehmotné veci a predmety, jednotlivé objekty, ucelené súbory a komplexy“. Historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami je potrebné ochraňovať. Mnoho historicky významných objektov bolo pre svoju dôležitosť zapísaných do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF), ktoré je potrebné chrániť podľa zákona číslo 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.

Zoznam kultúrnych pamiatok v obci

Tabuľka č. 1.

Miestna časť	Pamiatkový objekt	Bližšie určenie
Kováčovce	Kúria Várköziovcov	barokovo-klasicistická z 2. polovice 18. storočia, upravená začiatkom 19. storočia

Zdroj: UZKP

Obce môžu v zmysle zákona číslo 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu, § 14, ods. 4 rozhodnúť o otvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Rozhodnutia vo veci pamätihodností obcí sú prerokované v obecných zastupiteľstvách a schválené uzneseniami.

Pamätihodnosti v obci

Tabuľka č. 2.

Kúria	- Herrmannovcov z 18. storočia rokokovo-klasicistická - Himmlerovcov v Peťove - Percsinovcov - Drexlerov mlyn - Szentiványovcov
Budovy	- bývalá Hasičská zbrojnica - roľnícke domy

	- jubilejná škola, v ktorej učil aj Fraňo Kráľ
Kostol	Základný kameň kostola v obci položili r 1995. Stavbu začali r 1998.
Pamätný stĺp	Pamätný stĺp Krúdyho, ktorý dali postaviť r. 2003 Ministerstvo národného kultúrneho dedičstva, obecná samospráva a Spoločnosť Palóc.
Pamätná tabuľa	Pamätnú tabuľu Fraňa Kráľa v r. 2005 dala postaviť Spoločnosť A.H. Škultétyho.
Náhrobný kameň	Náhrobný kameň Krúdyho prarodičov.
Náhrobné kamene v Peťove	Rodiny: Fáyovcov, Percsinovcov, Sándora Drexlera, Zsigmonda Hajósa, Dessewffy

Zdroj: obec

*Prízemná klasicistická kúria
v Peťove (neskôr kúria
Himmlerovcov)*

Kúria Szentiványovcov

Kúria Percsinovcov

*Prestavaná kúria z 18. storočia
(neskôr kúria Hermannovcov)*

Kríž cintorína

*Budova bývalej hasičskej zbrojnice
v Peťove*

Významné osobnosti v obci

Tabuľka č. 3.

Béla Hrubik – (1964),	narodil sa a žil v Kováčovciach. Politik, spisovateľ.
Hajnalka Árvai- Oravec – (1969)	pochádza z Kováčoviec. Napísala viac diel v rôznych časopisoch.
János Krúdy – (1794 –	Prastarý otec spisovateľa, kastelán Novohradskej župy. Zomrel vo

1855),	veku 61 rokov, pochovaný je na obecnom cintoríne.
Gyula Krúdy – (1823 - ?)	Starý otec spisovateľa. Narodený v Kováčovciach, v roku 1846 zvolený za čestného podnotára. Neskôr sa usadil v Szabolcsi.
Kálmán Krúdy	Brat starého otca spomínaný ako historický hrdina novohradských beťárov. Desať rokov sa staval proti tým, ktorí ho prenasledovali.
Fraňo Kráľ (1903 – 1955)	Vďaka nemu sa Peťov dostal do slovenskej literatúry. Bol učiteľom tunajšej školy. Triednu knihu, ktorú spisovateľ viedol, zachovali až do reorganizácie školy. Zo známej rodiny Fáyovcov Daniel Fáy ešte v roku 1821 býval v Kováčovciach. V roku 1856 tu zomrel Károly Fáy.
Antal Prónay	Syn v celej krajine známeho vinára a spisovateľa odbornej literatúry Antala Prónayho.
Elek Prónay	Tu žil spolu s manželkou Máriou Zerdahelyi. Spomína sa ako jeden zo staviteľov tunajších kúrií.
Ferenc Szentiványi	Vynikajúci krajinský sudca a hospodár.

Zdroj: obec

Tabuľa pamätného stípa Krúdyho na námestí v Kováčovciach

Pamätná tabuľa Fraňa Kráľa v Peťove

Náhrobný kameň Krúdyho prarodičov V kováčovskom cintoríne

Vyrezávané kopije na pamiatku záboru vlasti a prvej písomnej zmienky o obci

Ľudová architektúra v obci

Domy v dedine boli vo väčšine postavené z nepálených tehál. Váľky si pripravoval každý sám, ale stalo sa, že ich dali vyrobiť cigánom. Na brehu Ipľa boli veľké jamy, v ktorých nohami miešali rezanú hlinenú zem so slamou. Takto pripravenú hlinu dávali do tehlových foriem, postláčali ich, navrchu postriekali vodou a nakoniec rámy vytiahli. Takto pripravená surovina sa na mieste týždeň sušila, potom tehly poskladali do ihlana a ďalej sušili. Zriedkavé bolo, ak si niekto základy domu postavil z kameňa, pretože ho na tomto území bolo primálo. Do plytkej jamy vykopaného základu dávali drsné stopky konope, na to umiestnili blato, a potom sa mohla začať stavať stena. Strechy domu dlho zakrývali zo slamy pripravenou šupkou.

Gazdovský dom so sedlovou strechou a

stĺpovitým

Zvonica

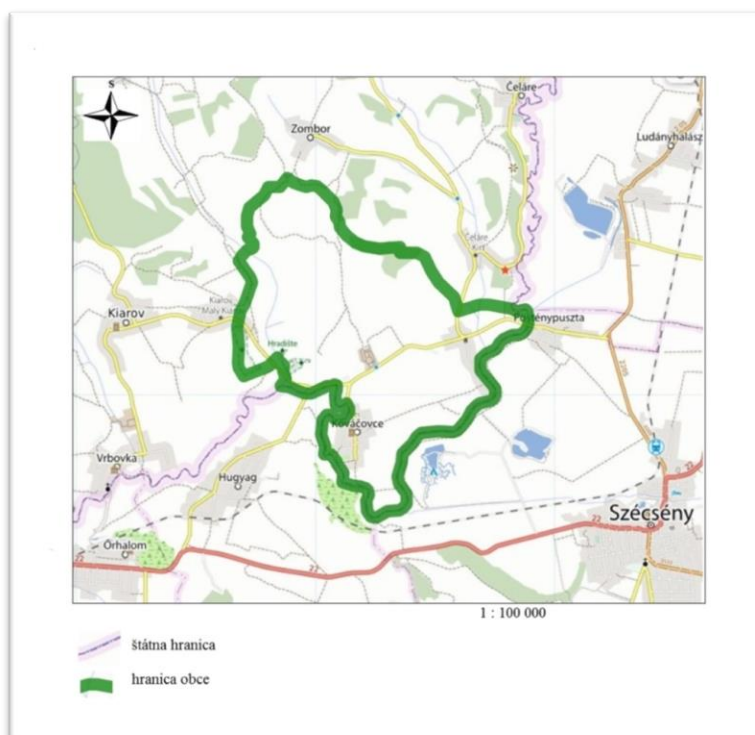
Zdroj: Archív obce

3. Analýza zdrojov

3.1 Poloha obce

Obec leží v Ipeľskej kotline na pravom brehu rieky Ipel' v južnej časti okresu Veľký Krtíš. Obec susedí s obcami Kiarov, Vrbovka, Zombor, Čeláre a Maďarskou republikou. Z obce je vzdialenosť do okresného mesta cca 25 km. Výmera katastrálneho územia je 1 162 ha. V obci žije 380 obyvateľov.

Mapa č. 1. – Vymedzenie územia obce

Zdroj: <http://kovacovce.oma.sk/turisticky-atlas>, 2015

Nadmorská výška v strede obce je 150 m n. m. a v chotári 148–265 m n. m. Južná časť chotára sa nachádza na širokej mokrej, zaplavovanej nive Ipľa a na nižších terasách s pieskovými návejmi. Severná časť je na pahorkatine s plochými členitými chrbtami z mladotreťohorných uloženín.

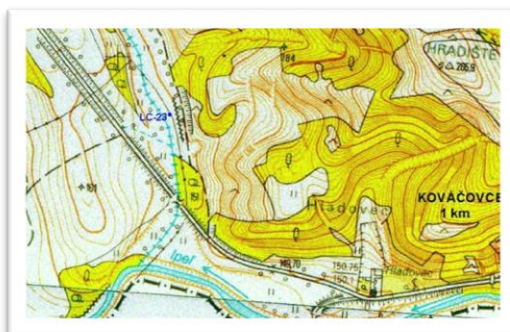
3.2 Prírodné zdroje

Riešené územie nemá príliš pestrý charakter geologickej stavby, čo je podmienené jeho geografickou pozíciou na juhu Slovenska, kde sa na geologickej stavbe podieľajú takmer výlučne horniny z obdobia neogénu (sedimenty a vulkanity) prekryté tenkými nesúvislými pokryvmi kvartérnych uloženín. Má stredne kvalitné lužné, nivné a hnedozemné pôdy. Štrkový materiál je dobre opracovaný, okruhliaky sú elipsovité a majú pestré petrografické zloženie. Prevláda kremeň, kremeneč, žilný kremeň, rohovce, silicity a menej okruhliaky treťohorných vulkanických hornín – andezit, ryolit, ryodacit, tufy. Štrkový materiál sa skôr ťažil v oblastiach Balog nad Ipľom, Veľká Ves nad Ipľom, Kosihy nad Ipľom, Veľká a Malá Čalomija, Bušince, Vrbovka, Kováčovce, Čeláre. V súčasnosti sa ťaží na juhu Malého Kiarova a na juhu okraja miestnej časti obce Peťov. Rieka Ipľ tečie vo svojom pôvodnom koryte obkolesená romantickou prírodou a dobrými miestami na rybolov. V extraviláne obce sa nachádzajú minerálne pramene. Prameň je na úpätí kopca Hradište, na pravom brehu Lovosického potoka, asi 500 m od jeho vyústenia do Ipľa. Je to kopaná studňa, hlboká 4,4 m a vystužená betónovými rúrami. Úprava pochádza z roku 1960. Nad prameňom je štvorhranný betónový múrik bez krytia. Odber vody je možný iba načretím.

Minerálny prameň – Kováčovce LC – 23 (Šťavica) - je na úpätí kopca Hradište, na pravom brehu Lovosického potoka, asi 500 m od jeho vyústenia do Ipľa. Je to kopaná studňa, hlboká 4,4 m a vystužená betónovými rúrami. Úprava pochádza z roku 1960. Nad prameňom je štvorhranný betónový múrik bez krytia. Odber vody je možný iba načrením (SAZP, 2015).

Mapa č. 2 – Minerálny prameň Šťavica

Zdroj: SAZP, 2015

Lesná pokrývka územia je ovplyvnená ľudskou činnosťou. Značná časť bola odlesnená a premenená na pasienky a ornú pôdu. Druhovú štruktúru pôvodných lesných spoločenstiev, ktoré na území ostali, bola nevhodným hospodárením a výberom drevín zmenená. Uceleným a súvislejším lesným komplexom je pokrytá len severovýchodná časť územia, na honoch s miestnym názvom Bukov potok, Dúbrava, Babka, Hlboké, ktorý nadväzuje na komplex lesov tzv. strhárska hora tiahnuci sa na sever. Ďalší lesný komplex pokrýva východné úpätie hrebeňovitého výbežku Krupinskej planiny (Vápenice, Klinkovica, Vysoká hora) a viacerými výmoľmi prechádza až do alúvia Krtíšskeho potoka. Nadmorskou výškou sa včleňuje do dubového vegetačného stupňa, kde v podmienkach panónskej klímy mal optimálne podmienky dub zimný s menším zastúpením hrabu obyčajného a prímесou javora mliečneho, javora poľného, lipy malolistej, duba letného a okrajovo buka lesného. Z chránených druhov flóry boli zaznamenané *Colutea arborescens*, *Stipa capillata*, *Orchis morio*, *Ranunculus illyricus*, *Chrysopogon gryllus*, *Ornithogallum kochii*, *Leopoldia comosa*, *Linum austriacum*. Veľký význam má územná ochrana lokality aj z hľadiska ochrany entomofauny, z plazov sa tu nachádzajú *Lacerta agilis*, *L. viridis*, *Coronella austriaca*, z vtáctva boli vrátane blízkeho okolia evidované napríklad *Merops apiaster*, *Upupa epops*, *Accipiter gentilis*, *A. nisus* a vyše 20 druhov drobných spevavcov.

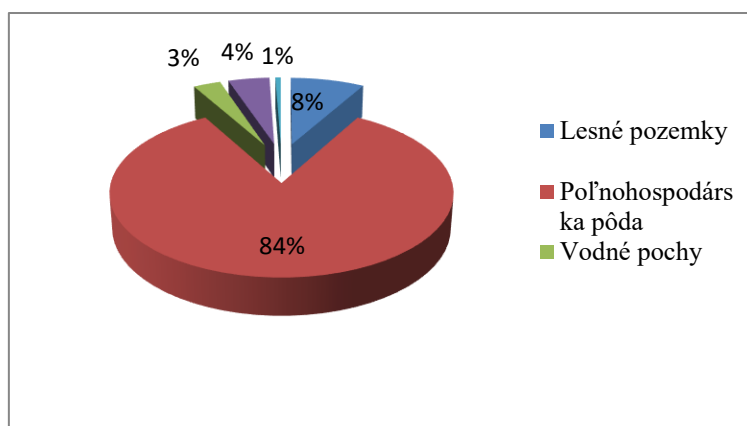
Výmera územia, využitie pôdy v obci:

Tabuľka č. 4 – Výmera územia obce Kováčovce (v ha)

Celková výmera	Lesné pozemky	Poľnoh. pôda	Vodné plochy	Zastavaná plocha	Ostatné
1 162	95	969	35	53	7

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf č.1 – Výmera územia v ha (za rok 2022)

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Ochrana prírody a krajiny

Ochrana prírody a krajiny predstavuje predchádzanie zásahom a obmedzovanie zásahov, ktoré ohrozujú, poškodzujú alebo ničia podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, prirodzený estetický vzhľad krajiny, znižujú jej ekologickú stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov týchto zásahov. Povinnosť chrániť všetky zložky prírody je zakotvená v rade zákonných opatrení, základným zákonom je Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. V zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny sa pre územnú ochranu prírody a krajiny stanovuje päť stupňov ochrany, pričom rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje. Prvý stupeň ako všeobecná ochrana platí na celom území SR všade tam, kde nie je vyhlásená územná ochrana v jednotlivých kategóriách chránených území. Druhý až piaty stupeň predstavuje osobitnú ochranu, a to v zmysle územného členenia, alebo v zmysle druhovej ochrany.

Okres Veľký Krtíš má v porovnaní s ostatnými regiónmi SR malé množstvo vyhlásených chránených území. Vyhlásené chránené územia zahŕňajú podstatnú časť ekologicky najcennejších častí prírody týchto okresov. Rovnako to platí aj o územiach označovaných ako ekologicky významné segmenty krajiny. V rámci starostlivosti o chránené územia nie sú zatiaľ spracované programy starostlivosti resp. osobitné režimy ochrany. Taktiež v rámci starostlivosti o chránené druhy neboli vypracované osobitné režimy ochrany. Vzhľadom k týmto údajom je najvyššie dôležité rešpektovať aktuálne zákonné normy v oblasti ochrany prírody a krajiny, realizovať opatrenia navrhované v odborných dokumentoch (R-ÚSES apod.) a zároveň sa venovať oblasti prevencie, výchovy a vzdelávania.

Chránené územie leží medzi obcami Kiarov a Kováčovce, pri kóte Hradište (266 m n.m.) a je tvorené dvoma blízko seba ležiacimi územiami. Pre Hradište a jeho okolie sú typické ľudskou činnosťou rôzne ovplyvnené prírodné formácie. Samotná prírodná rezervácia zahŕňa lesostepné a stepné xerothermné biotopy. Reálnu vegetáciu predstavujú spoločenstvá teplomilných druhov lúk a pasienkov s rozptýlenou krovinnou vegetáciou. Z chránených druhov flóry boli zaznamenané *Colutea arborescens*, *Stipa capillata*, *Orchis morio*, *Ranunculus illyricus*, *Chrysopogon gryllus*, *Ornithogallum kochii*, *Leopoldia comosa*, *Linum austriacum*. Veľký význam má územná ochrana lokality aj z hľadiska ochrany entomofauny, z plazov sa tu nachádzajú *Lacerta agilis*, *L. viridis*, *Coronella austriaca*, z vtáctva boli vrátane blízkeho okolia evidované napríklad *Merops apiaster*, *Upupa epops*, *Accipiter gentilis*, *A. nisus* a vyše 20 druhov drobných spevavcov.

Základnou súčasťou európskej politiky pri ochrane biodiverzity a ekosystémov je úplná realizácia sústavy NATURA 2000, ktorá má vytvoriť súvislú európsku sieť osobitne chránených území, ktorú budujú členské krajiny nezávisle na národných sústavách chránených území. Obec nemá žiadne prvky, ktoré by boli zaradené do sústavy NATURA 2000.

Územný systém ekologickej stability

Udržanie ekologickej stability na Zemi je základnou nevyhnutnou podmienkou princípu trvale udržateľného rozvoja. Účelom dokumentov ÚSES je stanoviť celoplošný systém obhospodarovania krajiny s cieľom zachovať, udržať, alebo vytvárať stabilitu krajinného systému. Konkrétne to znamená ochranu a vytvorenie podmienok pre existenciu a rozvoj genofondu (najmä ohrozeného), zachovanie biodiverzity, blokovanie rozvoja negatívnych procesov a podporovanie rozvoja prirodzených (samoregulačných) procesov.

Životné prostredie

Ochrana životného prostredia spočíva v ochrane jednotlivých jeho zložiek, v minimalizácii negatívnych vplyvov na životné prostredie a v rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja. Povinnosť chrániť všetky zložky životného prostredia je zakotvená v rade zákonných opatrení. V oblasti životného prostredia patria k samostatne sledovaným tieto zložky:

- Ovzdušie, pôda, voda, odpady, hluk a vibrácie, žiarenie

Ich stav významnou mierou vplýva aj na stav zdravotného stavu obyvateľstva. V riešenom území patrí k najviac zaťaženým zložkám voda a pôda, a to z dôvodu absencie likvidácie odpadových vôd. Samostatnou zložkou sú odpady.

3.3 Demografická situácia

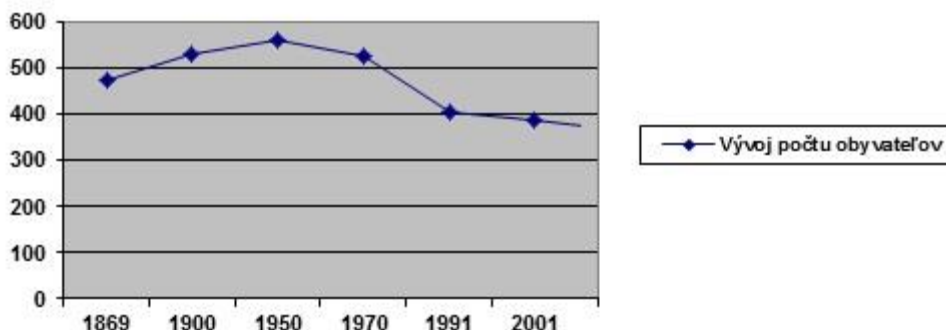
Vývoj počtu obyvateľov

Tabuľka č.5

Obec	1869	1900	1930	1950	1970	1991	2001	2011	2021
Kováčovce	474	532	670	561	526	404	386	371	307

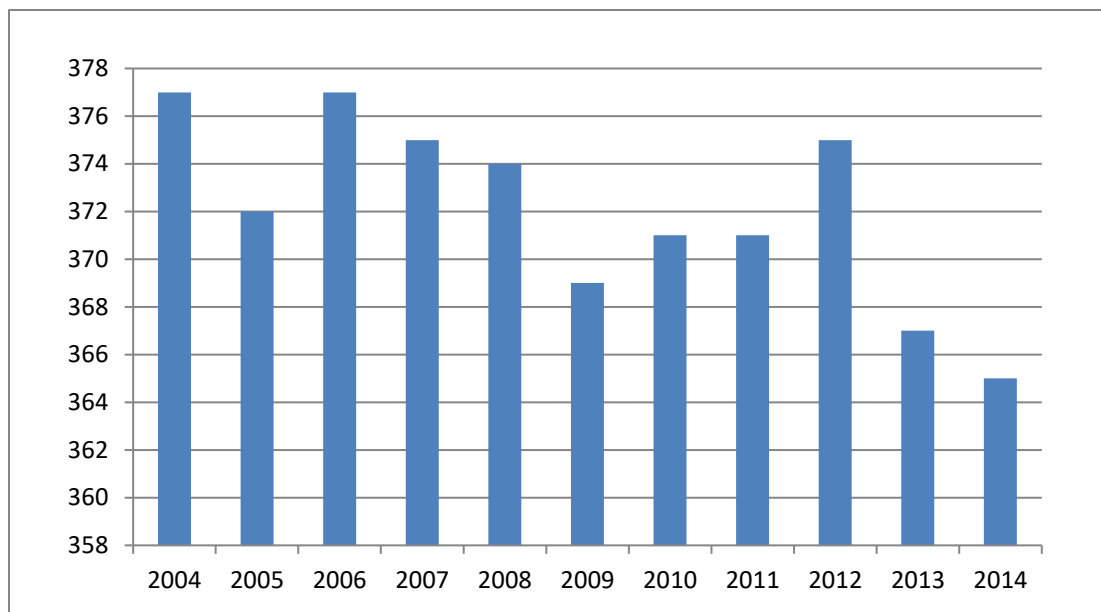
Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Graf č.2 – Vývoj počtu obyvateľov

Zdroj: ŠÚ SR, 2021

Graf č.3 - Počet obyvateľov od roku 2004 do roku 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Celkový počet obyvateľov obce Kováčovce dosahoval svoje maximum v roku 1930, kedy sa v štatistických údajoch uvádza, že obec mala rekordných 670 obyvateľov. V 80. rokoch 19. storočia až po 30. roky 20. storočia bol stav obyvateľov pomerne vyrovnaný, od roku 1950 môžeme sledovať neustály pokles. Počet obyvateľov má klesajúcu tendenciu a v roku 2021 bolo zaznamenané minimum – 307 obyvateľov. Priemerný počet stavu obyvateľstva je znázornený v grafe č.1- vývoja počtu obyvateľov a na grafe č.2. Vývoj počtu obyvateľov má klesajúcu tendenciu, čo je hlavne kvôli veľmi nízkej natalite.

Tabuľka č.6 – za rok 2022

Prirodzený prírastok		Migračné saldo	Celkový Prírastok/ úbytok
narodení	zomrelí		
2	2	-2	-2

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

V obci dochádza dlhodobejšie k prirodzenému úbytku obyvateľstva spôsobeného vyššou mierou vysťahovaných v porovnaní s prisťahovanými. Tabuľka č.6 – prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva dokumentuje hodnoty za rok 2022.

Veková štruktúra obyvateľov k 31.12. 2022

predproduktívny vek (0-14)	produktívny vek (15-64)	poproduktívny vek (65 a viac)	index starnutia	priemerný vek
35	197	73	196	45

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

V obci dochádza k úbytku obyvateľstva v predproduktívnom veku. Pokles počtu obyvateľov v predproduktívnom veku a nárast počtu obyvateľov vo veku poproduktívnom výrazne znižuje možnosti vnútornej dynamiky rozvoja a zvyšuje nároky na zabezpečovanie sociálnych programov.

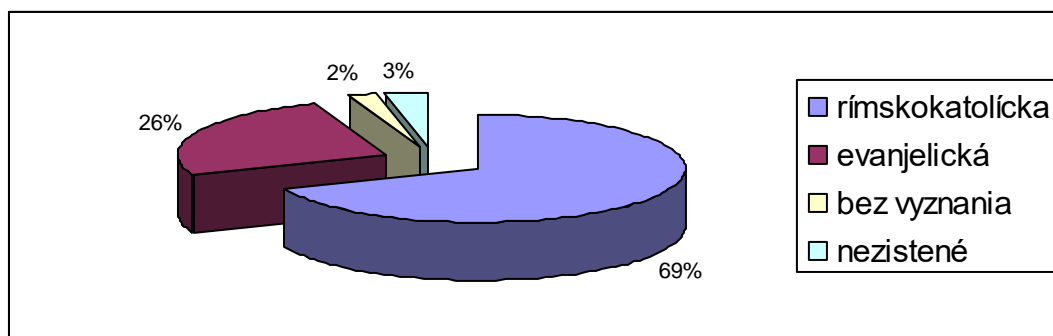
Index starnutia predstavoval hodnotu 196. Priemerný vek občanov obce je 45 rokov.

Náboženské vyznanie obyvateľov

Obec	Rímskokatolíck a cirkev	Evanjelická Cirkev a.v	Gréckokatolícka cirkev	Pravoslávna cirkev	nezistené	bez vyznania	spolu
Kováčovce	262	96	-	-	13	8	259

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf č.6 – náboženské vyznanie obyvateľov

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

V obci silne prevládajú obyvatelia s rímskokatolíckym vyznaním – 69 %. Evanjelická cirkev Augsburgského vyznania zastáva – 26 % obyvateľov. Bez vyznania zastáva 2% a nezistené je 3% obyvateľov.

Kluby, združenia a spolky

Kultúrno-spoločenský život je v obci zabezpečovaný nielen prostredníctvom obecného úradu, ale tiež v rámci záujmových združení občanov.

- Csemadok
- Jazdecký oddiel
- Futbalový klub Kováčovce
- Autokros klub Kováčovce

Združené spoločenské aktivity

Kultúrno-spoločenské aktivity uskutočňované v obci pre obyvateľov i pre návštevníkov udáva nasledujúci prehľad:

- Máj – Oslavy oslobodenia spojené s dňom detí
- Jazdecké preteky v parkúrovom skákaní
- Jún – Rokový festival
- Júl/august – Deň obce
- August – Preteky v autocrose
- Október – Krúdyho dni
- December - Mikuláš v obci – kultúrny program

Trh práce

Vysoká nezamestnanosť v okrese Veľký Krtíš pretrváva dlhšie obdobie a je spôsobená špecifickými faktormi a dopadmi hospodárskej a sociálnej politiky, inštitucionálnych nastavení a vývoja na globálnych a lokálnych trhoch. **Aj v čase najvyššieho ekonomického rastu SR bola miera nezamestnanosti v okrese Veľký Krtíš stále nad úrovňou 17 %.**

Od roku 2012, kedy miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla svoje maximum 25,9 %, nezamestnanosť v okrese postupne klesá. Klesajúca tendencia v nezamestnanosti pretrváva aj v roku 2021. **K 31. júlu 2021 bolo v evidencii uchádzačov o zamestnanie 1 713 osôb.** Miera evidovanej nezamestnanosti klesla na 8,45 %, čo je v porovnaní s Banskobystrickým krajom menej o 0,03 percentuálneho bodu a v porovnaní so Slovenskom až o 2,55 percentuálneho bodu. **Pokles miery nezamestnanosti nastal hlavne vznikom pracovných miest s finančnou podporou, ktoré však nemajú dlhodobý charakter, prevažne sú udržateľné len v období platnosti dohody o poskytnutí príspevku.**

Tabuľka - Štruktúra UoZ podľa vzdelania v okrese Veľký Krtíš k 31. 7. 2021 (v %)

Názov ukazovateľa	Okres Veľký Krtíš	Banskobystrický samosprávny kraj	Slovensko
Neukončené základné vzdelanie	8,8	7,5	5,2
Základné vzdelanie	23,6	29,4	24,5
Nižšie stredné odborné vzdelanie	0,3	0,4	0,6
Stredné odborné vzdelanie	37,3	29,0	28,7
Úplné stredné odborné vzdelanie	20,2	21,4	23,6
Úplné stredné všeobecné vzdelanie	3,5	3,2	3,9
Vyššie odborné vzdelanie	0,2	0,7	0,5
Vysokoškolské vzdelanie 1.stupňa	1,3	1,5	2,3
Vysokoškolské vzdelanie 2.stupňa	4,4	6,6	10,4
Vysokoškolské vzdelanie 3.stupňa	0,1	0,2	0,3
N/A – neurčené	0,3	0,1	0,1

Zdroj: ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre UoZ, júl 2021

Z UoZ k 31. 7. 2021 má viac ako 30 % neukončené základné vzdelanie alebo ukončené len základné vzdelanie, takmer 40 %-tnú skupinu predstavujú UoZ so stredným odborným

vzdelaním s výučným listom bez dostatočnej praxe. Obidve skupiny UoZ predstavujú spolu až 70 % (cca 2 700 UoZ) z celkového počtu UoZ, z čoho je cca jedna tretina občanov z marginalizovaných rómskych komunít.

Podľa zoznamu profesií vykonávaných bezprostredne pred evidenciou je v evidencii UoZ najviac ľudí, ktorí pred evidenciou nikde nepracovali (až 62,5 % UoZ), potom nasleduje skupina pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov, operátorov a montérov strojov a zariadení, kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov a pracovníkov v službách a obchode.

V okrese je 58 % dlhodobo nezamestnaných a až 44 % UoZ je v evidencii dlhšie ako 24 mesiacov. Táto skupina je ťažko zamestnateľná, pretože má nižšiu motiváciu hľadať si prácu, dlhodobou nezamestnanosťou stratila pracovné návyky a zručnosti, Takíto UoZ vykonávajú väčšinou len aktivačné práce v rámci poberania hmotnej núdze.

Tabuľka - Štruktúra UoZ podľa dĺžky evidencie, stav k 31. 7. 2021 (v %)

Názov ukazovateľa	Okres Veľký Krtíš	Banskobystrický kraj	Slovensko
do 7 mesiacov	27,3	27,4	33,9
7 mesiacov až 12 mesiacov	14,8	14,7	15,4
12 mesiacov až 24 mesiacov	13,7	13,8	14,4
nad 24 mesiacov	44,2	44,1	36,3

Zdroj: ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre UoZ, júl 2021

V obci miera evidovanej nezamestnanosti je 10,22 % (31.12.2 Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny opäť zverejňuje štatistiky obcí SR na svojej web stránke.

Tabuľka - Miera nezamestnanosti v obci k 31.3.2023

OBEC	Celkom	EAO	% miera
Kováčovce	17	196	8,67

Zdroj: ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre UoZ, marec 2023

Z hľadiska odvetvovej štruktúry je najviac zamestnávateľov so zameraním na obchodnú a reštauračnú činnosť a obchodné služby, za nimi nasledujú priemyselné a poľnohospodárske subjekty. V súčasnosti v priemyselnej výrobe a v oblasti služieb a cestovného ruchu podniká 553 subjektov, ktorí zamestnávajú takmer 3 300 osôb. V agrosektore pôsobí 63 subjektov, ktoré zamestnávajú 860 zamestnancov. Samosprávy a nimi zriadené školské zariadenia a podniky zamestnávajú na pracovný pomer 1 760 osôb a 435 osôb na základe iných dohôd.

Najväčším zamestnávateľom okresu je TECHNOGYM EE. s.r.o. s počtom zamestnancov 420, pričom z tohto počtu časť pracovnej sily je zamestnaná prostredníctvom personálnych agentúr. Všeobecná nemocnica s poliklinikou, n.o., zamestnáva 307 zamestnancov, ďalej

nasledujú spoločnosti EQUUS a.s., SISME SLOVAKIA, s.r.o., Forscher Slovakia s. r. o., PAZZ, s.r.o. Ekobauernhof a. s. Viac ako 81 % podnikateľských subjektov v okrese má menej ako 10 zamestnancov.

Hospodársko–sídlna aglomerácia Malý Krtíš – Veľký Krtíš – Modrý Kameň je jediné väčšie priemyselné centrum v okrese, ktoré zamestnáva väčší počet zamestnancov. **V priemyselnom parku Malý Krtíš v súčasnosti pôsobia dve talianske firmy** so zameraním na výrobu elektromotorov a výrobu fitness strojov.

Stavebný priemysel v okrese predstavuje podiel 8,5 % z celkového hospodárstva a je zastúpený niekoľkými väčšími firmami a desiatkami malých firiem a živnostníkov. J – STAV spol. s.r.o. Medzi najvýznamnejšie spoločnosti v oblasti stavebníctva ďalej patria napr. Spoločnosť Š- TEAM s.r.o. zabezpečuje vodoinštalčné, kúrenárske, zámočnicke, búracie, stolárske a maliarske práce. TERMOTEX, s.r.o poskytuje služby hlavne v oblasti zatepľovania budov, tepelnej, protiotrasovej a hlukovej izolácie budov, podnikateľský subjekt Elmour - Milan Násali zabezpečuje stavebné práce a výrobu betónu.

3.4 Technická infraštruktúra

Doprava

Obec Kováčovce sa rozprestiera na území okresu Veľký Krtíš. Urbanizačnou osou veľkokrtíšskeho okresu je os Zvolen – Veľký Krtíš – hranica Maďarskej republiky, na rozhraní Krupinskej planiny a Ipeľskej kotliny. Základ dopravného skeletu predstavuje súčasná trasa. O dopravu ľudí sa od roku 1982 stará ČSAD v Modrom Kameni, neskôr SAD Zvolen, dnes Arriva Bratislava. V obci je jedna autobusová zastávka. Spojie do dediny a z nej sú v nevyhovujúcom počte a frekvencii. Priamy spoj z Kováčoviec do okresného mesta je zabezpečený v ranných hodinách a poobedňajších nanajvýš jedným spojom, cesta naspäť z Veľkého Krtíša je možná v raných hodinách jedným spojom a poobedňajších taktiež jedným.

Autobusová doprava je výlučnou hromadnou dopravou zabezpečenia spojenia obce s mestami s vyššou vybavenosťou. Zlepšenie autobusovej dopravy v obci predpokladá najmä nasadenie väčšieho počtu menších autobusov a koordináciu spojov tak, aby sa dosiahol priemerný štandard dostupnosti obce počas víkendových dní a v pracovných dňoch po 17,00 hod.

Pešia doprava je vzhľadom na intenzitu dopravy na ceste bezpečná.

Vodné hospodárstvo

Zásobovanie pitnou vodou

Obyvatelia obce sú napojení na verejný vodovod.

Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Obec nemá vybudovanú verejnú kanalizáciu. Odpadové vody sú zachytávané v žumpách a septikoch alebo priamo vyústené do miestnych jarkov.

Energetika

Širšie vzťahy

Odber elektrickej energie je v Banskobystrickom kraji zabezpečený dodávkou elektrickej energie po nadradenom prenosovom systéme ZVN 400 kV a VVN 220 kV a distribučnom

rozvodnom systéme 110/22 kV, prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV rozvodní a transformovní.

Prenosová sústava 400 kV rozvedená v južnej časti riešeného územia, s napojením na celoeurópsku 400 kV sústavu, prechádza v smere Levice – Rimavská Sobota – Moldava nad Bodvou. V energetickom uzle 400 kV rozvodne EMO je prepojená so severnou vetvou v smere EMO – Horná Ždaňa – Liptovská Mara. Banskobystrický kraj je na túto nadradenú prenosovú sústavu pripojený prostredníctvom dvoch 400 kV rozvodní a transformovní nachádzajúcich sa v riešenom území a to Rz Horná Ždaňa a Rz Rimavská Sobota.

Súčasný stav

Kováčovce sú zásobované elektrickou energiou prostredníctvom vzdušnej linky, generálna oprava NN siete bola vykonaná v roku 2005..

Plynofikácia, zásobovanie teplom

Obec Kováčovce nie je plynofikovaná. Zásobovanie teplom pre bytovú výstavbu, občiansku vybavenosť je zabezpečované kúrením pevným palivom alebo elektrickým vykurovaním. Slovensko je považované za krajinu, ktorá má ideálne prírodné podmienky na rozvíjanie využívania energie z biomasy. Takmer polovica územia Slovenska je zalesnená. Vo všeobecnosti však Slovensko podstatne zaostáva vo využívaní biomasy v porovnaní s tým, čo je v súčasnosti dostupné a technicky uskutočniteľné. Súčasnú využitie biomasy pokrýva približne 1,6 %.

3.5 Technická infraštruktúra

Kultúra, osвета

Obec	Kultúrny dom	Kino	Folklórny súbor	Knižnica	Múzeum
Kováčovce	áno	-	-	áno	-

Zdroj: Obecný úrad, 2023

Spoločenské organizácie

Csemadok -Rozvoj Maďarskej kultúry a identity, rok založenia 1960

Jazdecký oddiel – Rozvoj špeciálneho jazdeckta +zdravotné jazdeckto, rok založenia 1984

Futbalový klub Kováčovce – Spoločenský život, rok založenia 1961

Autokros klub Kováčovce – Rozvoj motorizmu a motoristického športu.

V programovom období 2007 - 2013 bola obec Kováčovce **členom MAS Partnerstva Krtíšskeho Poiplia**. V roku 2014 sa členovia MAS Partnerstva Krtíšskeho Poiplia rozhodli, že založia 2 nové občianske združenia. Celý proces bol ukončený registráciou **Občianskeho združenia Ipeľská kotlina - Novohrad** dňa 27.03.2015. Od tej doby patrí do občianskeho združenia IKN, ktorý získal štatút MAS.

Občianska vybavenosť

Obec	Elektrická energia	Plyn	Kanalizácia	Vodovod	Materská škola	Základná škola	Stredná škola	Obchod
Kováčovce	áno	-	-	áno	-	-	-	áno

Zdroj: obecný úrad, 2023

Domový a bytový fond

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva. Jej vývoj úzko súvisí s rastom počtu obyvateľstva, jeho štruktúrou a rozmiestnením. Ovplyvňuje úroveň reprodukcie pracovných síl, pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva.

V súčasnej dobe je v obci Kováčovce spolu 154 domácností, z toho 154 rodinných domov a 2 bytové domy.

3.6 Hospodárska základňa

3.6.1. Priemyselná výroba

Okres Veľký Krtíš patrí v rámci Banskobystrického kraja, ale aj v rámci Slovenskej republiky medzi okresy s nízkou mierou industrializácie. Priemyselná výroba je v zásade lokalizovaná len do sídla okresu, mesta Veľký Krtíš, kde ju reprezentujú podniky strojárskoho, potravinárskeho a textilného priemyslu. V poslednom období sa etablovalo aj niekoľko zahraničných spoločností na území mesta Veľký Krtíš. Okrem toho tu pôsobia menšie výrobné prevádzky na báze živnostenského podnikania a remeselných činností, prípadne miestne filiálne prevádzky ďalších podnikov sídliačich mimo okresu, nepresahujúce lokálny, nanajvýš regionálny význam.

Popri veľkom priemysle sa už v súčasnosti vytvára skupina malých a stredných podnikov a drobných živnostníkov, orientovaných predovšetkým na uspokojovanie potrieb vlastného regiónu a na rozširovanie a spetrovanie ponuky najmä spotrebného a potravinárskeho tovaru na vnútornom trhu. Pre tieto aktivity treba vytvárať výhodné legislatívne, administratívne a ekonomické podmienky, pretože okrem prínosu vyplývajúceho z vlastnej výrobnéj produkcie sú aj dôležitým zdrojom pracovných príležitostí.

Na území obce sa nachádzajú nevyužitú priestory bývalých poľnohospodárskych budov, ktoré sú vhodné na podnikanie. V niektorých priestoroch už rozvíjajú podnikateľské aktivity miestni občania.

Hospodárska činnosť v obci

V mesiaci máj 2023 bolo v živnostenskom registri zapísaných 6 aktívnych prevádzok v obci Kováčovce.

23 živnostníkov – www.zrsr.sk

ŽIVNOSTENSKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Výsledky vyhľadávania

Prírodné číslo: Obec: Kováčovce IČO: Ulica: Číslo: Okresný úrad: len aktuálne info

Obchodné meno	IČO	Adresa	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
25. Helena Píčová	41249291	99506 Kováčovce Kováčovce 5B	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
26. Zuzanna Maralambasz KEREK PEREC	46499571	99506 Kováčovce 37	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
27. Sándor István Székli	47779179	99506 Kováčovce 31	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
29. Jozef Márton AUTOSEKVIS	43202574	99506 Kováčovce Pátev 4B	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
30. Dionýz Lavník	43266762	99506 Kováčovce Pátev 1	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
31. Marian Márton	47782081	99506 Kováčovce Pátev 2	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
36. Liliuša Borková	44601191	99506 Kováčovce 39	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
38. Ing. Daniel Ivan - SHR	37896431	99506 Kováčovce Pátev 5	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
43. Milan Ivan	34921061	99506 Kováčovce Pátev 10	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR
44. Adrian Kiss	44426330	99506 Kováčovce 32	Aktuálny	Úplný	Výpis z OR

Vyhľadáť podľa: [IČO](#) | [obchodného mena](#) | [prírodného a mena fyzickej osoby](#) | [adresy, okresného úradu](#)
[Živnostenské podnikanie](#) | [Pomoc](#) | [Podnety](#) | [Centrálna databáza cezhraničných osôb/voľateľov sídiel na území SR](#)

Technický správca
IVeS
Služba zabezpečuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Sektora verejnej správy, Draňovská 22, 826 86 Bratislava 29

6 právnických osôb – www.orsr.sk

OBCHODNÝ REGISTER NA INTERNETE

Slovensky | English

Výsledky vyhľadávania podľa sídla subjektu (len v aktuálnych záznamoch)

Ulica: akákoľvek Číslo: akákoľvek Stránka: 1 / 1 Záznamy: 1, 6 / 6 Datum: 11.5.2023 Súd: akákoľvek

Obchodné meno subjektu	Vypis	Zbierka listín
1. FIT - AUTO s.r.o.	Aktuálny Úplný	
2. MOONGARDEN TRADING s.r.o.	Aktuálny Úplný	
3. p.ractik s. r. o.	Aktuálny Úplný	
4. Petov invest s.r.o.	Aktuálny Úplný	
5. RB-SK-ele s.r.o.	Aktuálny Úplný	
6. SK - AGROPEEC s.r.o.	Aktuálny Úplný	

O obchodnom registri SR | Návod na používanie ORI | Naša adresa
Vyhľadávacie podľa: obchodného mena | identifikačného čísla sídla | spoločnej značky | prírodného a mena osoby
Aktuálne zmeny | Automatizované doplnenie identifikačných údajov | Kontakty na registrové súdy
Formuláre na podávanie elektronických návrhov na zápis do OR
Zoznam osôb, ktoré môžu byť vymazané (§768a OZS)

Poľnohospodárska prvovýroba

Poľnohospodárstvo má v obci veľkú tradíciu. V minulosti tu mal veľkú tradíciu mlyn. Mlyn pôvodne postavený ako vodný mlyn s kolesom na spodnú vodu, v roku 1815 dal jeho ďalší majiteľ gróf **Artúr Pejačevič** prebudovať **Jurajovi Telekovi**. V roku 1900 tento mlyn odkúpili bratia Dräxlerovci a hneď v tom istom roku vymenili mletie pomocou mlynských kameňov za valcové. Mlyn potom pracoval pod národnou správou do roku 1950, ale potom bola jeho činnosť zastavená. Až do roku 1970 ho využívalo JRD Kováčovce na šrotovanie a skladovanie. Keď v tomto roku strhol časť strechy víchor, odvtedy mlyn chátra, ale jeho technologické zariadenie sa zachovalo. V súčasnej dobe poľnohospodárske družstvo pôsobí

na rozlohe 600 ha, v minulosti patrilo bývalému JRD. Hospodária na ňom Florián Jancsó, Ing. Zsolt Sulei.

Lesné hospodárstvo

Základným právnym predpisom upravujúcim starostlivosť o lesy je zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov. Podľa tohto zákona sú lesy jedným z najväčších bohatstiev našej vlasti, sú jednou zo základných zložiek životného prostredia a poskytujú trvalý zdroj dreva pre priemyselné odvetvia. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločencstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú aj zdrojom zdravia a osvieženia obyvateľstva. V záujmovom území lesné pozemky pokrývajú takmer štvrtinu jeho rozlohy (22,4 %) a nachádzajú sa v severovýchodnej strane obce.

Lesné pozemky obhospodaruje na jednej strane štátny sektor (Lesy SR š.p. B. Bystrica OZ Krupina). Na strane druhej obhospodaruje lesy na výmere 3 ha súkromník Várközi Pavel.

Drevinová skladba porastov je diferencovaná vzhľadom na nadmorskú výšku, expozíciu a ďalšie prírodné podmienky. Najčastejšie sa vyskytujúce dreviny v predmetnom území sú: dub cerový, dub letný, hrab obyčajný.

Poľovníctvo

Takmer celé územie veľkokrtíšskeho okresu má vynikajúce podmienky pre život poľovnej zveri. Je to dané množstvom lesných porastov, poľnohospodárskeho charakteru krajiny s možnosťou obživy, ako aj striedaním oboch druhov pôdneho fondu a množstvom remízok pre úkryt a odpočinok zveri. Podľa vyhlášky MP SR č. 91/1997 Z. z. o poľovných oblastiach a o akostných triedach poľovných revírov je poľovný revír v obci zaradený do nasledujúcich srnčích poľovných oblastí a podoblastí:

- S XI. Modrokamenská srnčia oblasť

Najpočetnejšou poľovnou srstnatou zverou je srnec hôrny, diviak lesný, daniel škvorný, muflón obyčajný, jeleň obyčajný. Z pernatej zveri sa vyskytuje bažant jarabý, sojka obyčajná a rôzne druhy spevavcov, zo škodnej je to líška obyčajná a kuna lesná.

Katastrálne územie obce Kováčovce má poľovný revír s rozlohou 350 ha, má názov Kováčovce – Zlatý bažant. Obec nemá poľovnícke združenie.

3.6.2 Rekreačia a cestovný ruch

Obec Kováčovce má reálny potenciál predovšetkým pre rozvoj vidieckej turistiky vrátane agroturistiky (ktorá je forma vidieckej turistiky poskytovaná podnikateľmi v poľnohospodárskej výrobe a slúži im ako dodatočný alebo ďalší finančný zdroj k udržaniu alebo rozšíreniu hlavného podnikateľského programu). Tieto aktivity sú bezprostredne späté s prírodou, krajinou a vidieckym prostredím, prispievajú k celkovému rozvoju obce najmä tým, že umožňujú zhodnotiť danosti vidieckeho prostredia (splavovanie lpl'a, jazdectvo, rybárčenie, cyklistika...), a to i pri pomerne nízkej finančnej náročnosti, vytvoria nové pracovné príležitosti a napomáhajú obnove a rozvoju obce.

Cez vidiecky turizmus sa do procesu turizmu a rekreácie zapája vidiecke osídlenie, a to:

- zabezpečením vybavenosti a služieb pre CR priamo v obciach,
- zabezpečením rekreačného pobytu v obciach a osadách, pričom tieto môžu získať aj funkciu rekreačného útvaru,
- poznávaním vidieckeho spôsobu života až aktívnou prácou v rámci tzv. agroturistiky.

3.7. Financovanie obce

Podľa zákona č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov, obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov. Vlastné príjmy v rozsahu podľa osobitných predpisov sú a) príjmy z majetku obce a z majetku prenechaného obci do užívania (nájmu), b) výnosy z miestnych daní a z miestnych poplatkov, c) podiely na daniach v správe štátu, d) výnosy z pokút uložených za priestupky, e) iné príjmy.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov. Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Použitie štátnej dotácie je preskúmateľné štátnym orgánom podľa osobitných predpisov.

Obci, ktorej vlastné príjmy nepostačujú na plnenie úloh samosprávy, možno poskytnúť štátnu dotáciu podľa normatívu určeného vládou. Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajmi a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami.

Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel.

3.8. Ex-post hodnotenie predchádzajúceho dokumentu

Prehľad realizovaných projektov za obdobie rokov 2014 – 2023

Opatrenia	Rok realizácie	Rozpočet skutočný v EUR	Zdroj financovania EU/dotácia/vlastné
Rekonštrukcia a vybudovanie spevnených plôch, oplotenia v cintoríne	2018	19 994,14	Dotácia MF SR + Vlastné zdroje
Budovanie, modernizácia, rekonštrukcia obecných budov (obecný úrad, kultúrny dom, knižnica, atď.)	2020	8 085,55	Dotácia MF SR + Vlastné zdroje
Úprava, vybudovanie bezpečnostného kamerového systému/protipožiarné zariadenie	2020	49 548,00	EU/ŠR/vlastné
Zavedenie a rozvoj systému sociálnej starostlivosti – opatrovateľská služba	2016, 2017, 2018	70 428,00	EU/ŠR/vlastné
Realizácia projektov spolupráce s podnikateľmi (LEADER – MAS)	2014	49 147,91	EU/ŠR/vlastné
Nákup nakladača	2020	45 564,00	EU/ŠR/vlastné

Zdroj: obec, rok 2023

Celková hodnota investícií v rokoch 2007 – 2023 bola v hodnote viac ako **242 74,60 EUR**. Zdroje financovania boli dotačné, EU a vlastné.

4. Strategická, návrhová časť

Globálny cieľ je rámcovou predstavou o tom, ako by mala obec v budúcnosti vyzerať, aké miesto chce Sklabiná zaujať v rámci regiónu. Globálny cieľ má vyjadrovať nie len želanie, ale zároveň aj možnú predstavu o budúcnosti obce a jednotlivé ciele Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce majú smerovať k jej naplneniu.

Stratégia obce Kováčovce je prezentovaná strategickým rozvojovým cieľom, ktorý obsahuje 3 špecifické ciele rozdelené na opatrenia a aktivity. Aktivity definujú konkrétne oblasti rozvoja, na ktoré sa bude obec v budúcnosti zameriavať (konkrétne projekty).

Tvorcovia Programu rozvoja obce Kováčovce si vytvorili nasledovnú víziu na obdobie rokov 2023 – 2030.

Občania obce Kováčovce budú žiť v obci s dobrou infraštruktúrou a možnosťami trávenia voľného času pre mladých ale i starších. Obec bude aktívne ponúkať danosti v oblasti rozvoja vidieckej turistiky, prírodných daností, jazdectva a bude rozvíjať aktívne cezhraničnú spoluprácu.

Obec chce byť úspešná a zvýši kvalitu života obyvateľov

4.1. SWOT analýza, STEEP analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ chránené územia – Hradište a Kiarovský močiar ▪ prírodný potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky a jazdeckého športu ▪ rieka Ipeľ ▪ vysoká ponuka pomerne lacnej pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zvyšujúca sa migrácia obyvateľov vzdelaných a v produktívnom veku ▪ zhoršujúca sa veková skladba obyvateľstva (narastá podiel prestárlych občanov) ▪ vysoká miera nezamestnanosti ▪ strata pracovných návykov u dlhodobo nezamestnaných ▪ nízka schopnosť čerpať štrukturálne fondy EÚ ▪ prenos kompetencií na samosprávu bez finančného krytia ▪ u dlhodobo nezamestnaných je vysoký podiel ľudí bez vzdelania, príp. so základným vzdelaním a vyučením ▪ nízka úroveň znalosti svetových jazykov u strednej a staršej generácie ▪ slabý marketing územia ▪ neefektívna sociálna politika štátu
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vybudovanie mosta cez rieku Ipeľ v Peťove 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nesolventnosť obyvateľstva na vidieku ▪ daňové zaťaženie, tvorba rozpočtu

<p>a v Kováčovciach</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ možnosť rozvoja tradičných a netradičných foriem poľnohospodárstva ▪ využitie územia pre rozvoj vidieckej turistiky a cestovného ruchu (turistické chodníky, jazdeckvo, múzeá a ľudové domy) ▪ spolupráca s BBSK ▪ voľná pracovná sila ▪ partnerstvá existujúce a tvoriace sa ▪ reforma verejnej správy ▪ možnosti samosprávy (informácie, kompetencie) ▪ nadviazanie na úspešné projekty v regióne aj mimo neho 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konzervatívnosť obyvateľstva ▪ odchod mladých a vzdelaných ľudí z obce ▪ nízka informovanosť na vidieku ▪ informačná izolácia obce ▪ nevysporiadané vlastnícke vzťahy ▪ nejasné podmienky a meniace sa pravidlá v programoch EÚ ▪ administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov ▪ nepružná legislatíva, absencia zákonov ▪ nesystémový prístup k poľnohospodárstvu ▪ zmena vlády
---	---

STEEP analýza

Okrem SWOT analýzy, ktorá hodnotí vonkajšie a vnútorné faktory, príležitosti a ohrozenia a na ich základe formuluje hlavné disparity a faktory rozvoja, sa v praxi používa aj STEEP analýza. Táto metóda hodnotí iba existujúce externé faktory dotýkajúcich sa relevantných oblastí vo vzťahu ku konkrétnemu územiu. Externé faktory boli rozdelené do piatich oblastí: sociálne, technologické, ekonomické, ekologické a politické faktory. Analyzované boli verejne dostupné dáta vo všetkých piatich oblastiach a následne boli spracované do nasledovnej tabuľky:

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické
Starnutie populácie	Komunikačné možnosti medzi ľuďmi a inštitúciami sa menia, rozvíja sa spolupráca na diaľku	COVID 19 – ekonomické dopady	Zmena klímy - celkové oteplenie, extrémne zrážky, veterné smršte, extrémne teplé letné obdobia	Vývoj v oblasti legislatívy, možných štátnych zásahov, politických a súdnych rozhodnutí a pod.
Migrácia obyvateľov za prácou a štúdiom do veľkých miest a zahraničia	Technológia využívaná na intenzívnu prácu z domu	Finančné zdroje rozpočtu (napr. dane)	Odpadové hospodárstvo - environmentálne povedomie občanov narastá	Vývoj v oblasti verejných politik a štátnej politiky
COVID 19 – zmena života – uzatváranie sa do seba, izolovaný život v rodinách	Využívanie technológie deťmi na úkor pohybu a sociálnych kontaktov	Zvýšenie príjmov ekonomicky aktívneho obyvateľstva	Podpora ochrany ŽP zo strany EÚ, štátu, samosprávy	Legislatíva EÚ a jej vývoj, štrukturálne fondy na roky 2021 - 2027
Zmeny správania obyvateľstva, zmeny postojov k životu	Technika umožňuje nové spôsoby vzdelávania a školení online	Investície do infraštruktúry	Udržateľnosť ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb na život v obci
Rýchle životné tempo, veľa stresu	Sociálne siete – nový spôsob komunikácie a práce	Príchod nových podnikateľov do obce	Posúdenie možných environmentálnych rizík	Zmena obecného zastupiteľstva ako výsledok komunálnych volieb

Zdroj: vlastné spracovanie

4.2. Problémová analýza

Zástupcovia obce Kováčovce v spolupráci s realizačným tímom počas tvorby dokumentu identifikovali nasledovné problémy ako kľúčové pre riešenie v období najbližších 7 rokov:

- **nedobudovaná technická infraštruktúra** (mosty a prístupové komunikácie, vodovod, kanalizácia formou domových čistiarní, miestne komunikácie, spevnené plochy a chodníky v obci, rekonštrukcia budov v majetku obce, verejná zeleň a verejné priestranstvá, odpadové hospodárstvo, alternatívne zdroje energií)
- **rozvoj občianskej infraštruktúry a cestovného ruchu** (ľudový dom, múzeum, jazdecký areál, maštale pre kone, viacúčelové ihrisko, sprístupnenie studničiek, turistický chodník, cyklistický chodník)
- **rozvoj ľudských zdrojov** (vzdelávanie a informovanosť občanov, riešenie otázky dlhodobej nezamestnanosti)

Za najväznejšie následky týchto problémov sa považuje:

- zhoršujúca sa kvalita života občanov obce v dôsledku chýbajúcej infraštruktúry,
- zlá sociálna situácia vyplývajúca z vysokej miery nezamestnanosti,
- migrácia mladých ľudí za prácou dočasne alebo natrvalo mimo obce aj do zahraničia

Príčinami tohto stavu sú:

- nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci a v regióne,
- nízka úroveň využitia ponúkaných možností a daností obce,
- nedostatok finančných prostriedkov,
- nevyhovujúca legislatíva,
- prehlbovanie regionálnych rozdielov.

Kľúčové disparity:

- migrácia obyvateľstva a celkové starnutie obyvateľstva (pokles podielu obyvateľstva v predproduktívnom a produktívnom veku, nárast obyvateľstva v poproduktívnom veku)
- nedostatok pracovných príležitostí v obci a v regióne
- nedostatočné využívanie možností na rozvoj cestovného ruchu v obci

Hlavné faktory rozvoja:

- bezprostredná blízkosť hranice a hraničný most
- prírodný potenciál, rast záujmu o obnoviteľné zdroje energie
- miestna samospráva a jej ekonomický potenciál
- ekologický systém hospodárenia a výroba ekologických potravín
- rieka Ipeľ a jej možnosti na rozvoj cestovného ruchu, cyklistiky

Budúci vývoj obce závisí predovšetkým od aktívneho prístupu samosprávy k riešeniu problémov a navrhovaniu stratégie rozvoja. Samospráva urobí všetko preto, aby ich rozvojové plány uspeli a obec sa sústredila najmä na elimináciu kľúčových disparít, ako aj na využitie najvýznamnejších faktorov rozvoja. Do budúcnosti predpokladáme pri správnom využití tohto potenciálu občianskej a technickej infraštruktúry, rozvoj služieb, rozvoj podnikania a nové pracovné miesta v obci.

5. Programová a realizačná časť

5.1. Stanovenie cieľov

Obec Kováčovce so svojim územím a obyvateľstvom v rámci regiónu vytvára priestor, ktorý má nezastupiteľný spoločenský, prírodný, ekologický a hospodársky význam. Program je založený na uvedení si historických tradícií súčasných hodnôt, jedinečných daností s predpokladom v úspešnosť budúceho rozvoja.

Zmyslom tvorby predloženej stratégie je vytvoriť východiskové podmienky k aktivizovaniu obyvateľov a samosprávy k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja daností obce. Formulovanie stratégie obce vychádza z analýzy jej hlavných problémov, zisťovania ich príčin a hľadania riešení na základe analýzy potenciálnych možností pre rozvoj, ako aj stanovených predpokladov a podmienok reálnosti splnenia definovaných cieľov. Stratégia je stanovená strategickými cieľmi. Strategické ciele predstavujú pohľad do budúcnosti na najbližších 7 rokov. **Je potrebné počítať s jeho pravidelnou 2 – 3 ročnou aktualizáciou.**

Program rozvoja obce vytvára spoločnú stratégiu samosprávy, partnerov a obyvateľov s cieľom riešenia problémov obce. Na báze rozvoja obce možno:

- vytvoriť platformu partnerstiev,
- formulovať stratégiu rozvoja, jej krátkodobé a dlhodobé ciele,
- ich zabezpečenie formou konkrétnych prostriedkov,
- zabezpečiť kvalitné riadenie procesu rozvoja.

Hlavný cieľ obce je definovaný špecifickými cieľmi a je základným východiskom, ktorý deklaruje:

- na akej úrovni je obec v súčasnosti,
- kde by realizácia špecifických cieľov v danom časovom horizonte mala dospieť,
- aké opatrenia si stanovuje,
- na ktoré problémové okruhy je stratégia zameraná,
- ako ich chce dosiahnuť.

Realizácia stratégie formulovaná strategickými cieľmi je naplňovaná konkrétnymi projektmi. Hospodársky a sociálny rozvoj je závislý od riešenia všetkých súvislostí a nadväzností s využitím všetkých výhod územia. Preto jednotlivé projekty musia zabezpečovať rozvoj v rôznych oblastiach činností.

5.2. Strategický cieľ a špecifické ciele

Pri strategickom plánovaní platí zásada: ciele musia mať zmysel, výsledky musia byť merateľné a opatrenia pre realizáciu musia byť splniteľné.

Na základe analýzy problémov v obci Kováčovce bol stanovený nasledovný **strategický cieľ**:

Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Kováčovce, ktorý bude zameraný na zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok života v obci.

Prioritné oblasti rozvoja:

- Infraštruktúra a životné prostredie
- Udržateľná ekonomika a zamestnanosť v obci

- Kvalitné a dostupné verejné služby

Pre dosiahnutie tohto strategického cieľa si zástupcovia obce stanovili nasledovné **tri základné špecifické ciele**:

- dobudovanie chýbajúcej a rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry s ohľadom na ochranu životného prostredia
- využitie daností obce, rozvoj podnikania
- zvýšenie kvality verejných služieb vo verejnej správe, školstve, sociálnej starostlivosti, kultúre, športe a bývaní

Prehľadná tabuľka cieľov a opatrení rozdelená podľa prioritných oblastí

Vízia:					
„Občania obce Kováčovce budú žiť v obci s dobrou infraštruktúrou a možnosťami trávenia voľného času pre mladých ale i starších. Obec bude aktívne ponúkať danosti v oblasti rozvoja vidieckej turistiky, prírodných daností, jazdectva a bude rozvíjať aktívne cezhraničnú spoluprácu.					
Obec chce byť úspešná a zvýši kvalitu života obyvateľov.					
Strategický cieľ:					
Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Kováčovce, ktorý bude zameraný na zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok života v obci.					
Prioritná oblasť rozvoja Infraštruktúra a životné prostredie		Prioritná oblasť rozvoja Udržateľná ekonomika a zamestnanosť v obci		Prioritná oblasť rozvoja Kvalitné a dostupné verejné služby	
Špecifický cieľ 1 dobudovanie chýbajúcej a rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry s ohľadom na ochranu životného prostredia		Špecifický cieľ 2 využitie daností obce, rozvoj podnikania		Špecifický cieľ 3 zvýšenie kvality verejných služieb vo verejnej správe, školstve, sociálnej starostlivosti, kultúre, športe a bývaní	
Opatrenie 1.1	Opatrenie 1.2	Opatrenie 2.1	Opatrenie 2.2	Opatrenie 3.1	Opatrenie 3.2
Opatrenie 1.3				Opatrenie 3.3	
Opatrenie 1.1 Dobudovanie chýbajúcej miestnej infraštruktúry vrátane projektovej prípravy a rekonštrukcia jestvujúcej					
Opatrenie 1.2 Zníženie energetickej náročnosti budov v majetku obce a ich rekonštrukcia, využívanie obnoviteľných zdrojov energií					
Opatrenie 1.3 Zvýšenie kvality a efektívnosti odpadového hospodárstva					
Opatrenie 2.1 Vytvorenie podmienok pre rozvoj služieb zameraných najmä na oblasť využitia daností obce					
Opatrenie 2.2 Podpora ekologického systému hospodárenia					
Opatrenie 3.1 Podpora poskytovania elektronických služieb v obci					
Opatrenie 3.2 Budovanie voľnočasovej a sociálnej infraštruktúry, zabezpečenie starostlivosti o seniorov a zdravotne ťažko postihnutých, rozvoj bývania					
Opatrenie 3.3 Rozvoj vzdelávania, environmentálne vzdelávanie, podujatia					

Prostredníctvom jednotlivých opatrení sa bude obec snažiť naplniť strategický cieľ a víziu integrovaním smart prístupov spracovaním adresných cieľov na podporu rozvoja obce prostredníctvom kapitalizácie rozvojového potenciálu. Obec sa bude snažiť sústrediť pozornosť na maximálne využitie rozvojového potenciálu. Počas 7 ročného plánovacieho obdobia bude uplatňovať integrovaný prístup, kedy spojí infraštruktúrne riešenia s inováciami využívajúcimi najnovšie poznatky pre zabezpečenie kvality života obyvateľov. Smart znamená správať sa rozumne a efektívne a udržateľne využívať svoje zdroje.

Programová časť PHRSR pozostáva z definície a popisu pripravovaných opatrení a aktivít, ktoré budú slúžiť ako podklad pre realizačnú a finančnú časť rozvojovej stratégie na obdobie rokov 2023 až 2030. V nasledujúcich tabuľkách sa nachádzajú zoznamy konkrétnych aktivít prislúchajúcich k jednotlivým opatreniam, pričom farebné odlišenie predstavuje príslušnosť opatrení a aktivít k cieľom definovaným v strategickej časti.

PHRSR obce obsahuje nasledovné časti:

- analytickú časť (pozostáva zo situačnej analýzy)
- rozvojová stratégia (pozostáva z formulovania vízie, analýzy SWOT a STEEP, strategických a špecifických cieľov a opatrení)
- programovú a realizačnú časť (pozostáva z akčného plánu s časovým harmonogramom a návrhom finančného zabezpečenia)
- finančnú časť (finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie PHRSR)

Akčný plán je podkladom k územnému priemetu jednotlivých konkrétnych projektových zámerov. Je to časť realizačná, ktorá pretvorí ciele a opatrenia na konkrétne výstupy investičného a neinvestičného charakteru. Je to krátkodobý plán (najlepšie na obdobie jedného roka), ktorý definuje prvé kroky pri plnení programu s ohľadom na jej momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide preto o akýsi doplnok k PHRSR, ktorý je potrebné každoročne aktualizovať. Jeho plnenie by mal zabezpečovať koordinačný tím, prípadne vytvorené pracovné skupiny.

Akčný plán by mal obsahovať:

- zoznam najdôležitejších aktivít a projektov na najbližší rok, ich opis a odhad ich reálnych vyčísliteľných prínosov (napr. tvorba pracovných miest)
- harmonogram krokov, ktoré je potrebné podniknúť na realizáciu naplánovaných aktivít a projektov
- určenie realizačného tímu ku každej aktivite a projektu
- predpokladané zdroje financovania (vlastné a vonkajšie)
- pri aktualizovaných akčných plánoch je potrebné ešte doplniť zhodnotenie plnenia úloh obsiahnutých v predchádzajúcom akčnom pláne, stav naplánovaných projektov, pokrok, ktorý obec pri plnení PHSR dosiahla v uplynulom roku
- aktualizáciu faktov v situačnej analýze a analýze SWOT (ak sa medzičasom zmenili východiskové podmienky).

5.3 Rozpracovanie rámcových aktivít obce

Rámcové aktivity obce na obdobie 2023-2030 popisujú jednotlivé navrhované opatrenia. V popise je uvedené obdobie, zdroje financovania, hlavný ukazovateľ výsledku a priorit

zámeru. Reálnosť splnenia cieľov vychádza z rozpočtového auditu obce, jej možností financovania, resp. spolufinancovania jednotlivých projektov. Ďalej je významne ovplyvnená časovým rámcom programovacieho obdobia, harmonogramom vyhlasovania jednotlivých výziev v rámci Operačného programu Slovensko a pod. Je rámcovým prehľadom plánovaných opatrení obce Kováčovce na celé programovacie obdobie. **Odporúčame po schválení všetkých programových dokumentov, aby obec zabezpečila vypracovanie akčného plánu na najbližšie obdobie, ktoré bude zároveň v súlade aj s vypracovanou projektovou dokumentáciou v prípade investičných aktivít. Rámcové aktivity budú rozpracované do štádia projektového zámeru.**

Prehľadná tabuľka opatrení a aktivít rozdelená podľa prioritných oblastí

Opatrenie	Aktivita
Opatrenie 1.1 Dobudovanie chýbajúcej miestnej infraštruktúry vrátane projektovej prípravy a rekonštrukcia jestvujúcej	1.1.1 Predprojektová príprava
	1.1.2 Vybudovanie chýbajúcej infraštruktúry (kanalizácia, výstavba nových objektov, rekonštrukcia jestvujúcich objektov, rekonštrukcia jestvujúcej infraštruktúry....)
	1.1.3 Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a chodníkov
	1.1.4 Úprava verejných priestranstiev, vytvorenie oddychových zón a verejnej zelene
Opatrenie 1.2 Zníženie energetickej náročnosti budov v majetku obce a ich rekonštrukcia, využívanie obnoviteľných zdrojov energií	1.2.1 Zateplenie obecných objektov
	1.2.2 Energetická prestavba objektov, budovanie obnoviteľných zdrojov energií
Opatrenie 1.3 Zvýšenie kvality a efektívnosti odpadového hospodárstva	1.3.1 Likvidácia čiernych skládok
	1.3.2 Riešenie problematiky odpadového hospodárstva
Opatrenie 2.1 Vytvorenie podmienok pre rozvoj služieb zameraných najmä na oblasť využitia daností obce	2.1.1 Využívanie tradícií a pôvodným remesiel
	2.1.2 Vybudovanie cyklotrasy
	2.1.3 Podpora ubytovacích kapacít v obci
	2.1.4 Podpora cestovného ruchu – marketingové aktivity
	2.1.5 Podpora rozvoja služieb v obci
Opatrenie 2.2 Podpora ekologického systému hospodárenia	2.3.1 Podpora malých, mladých a rodinných farmárov
	2.3.2 Rozvoj spracovania miestnych produktov, miestna výroba
	2.3.3 Rozvoj regionálneho značenia produktov
Opatrenie 3.1 Podpora poskytovania elektronických služieb v obci	3.1.1 Vzdelávanie pre komunikáciu, osobitne s využitím IT pre samosprávy
	3.1.2 Podpora digitalizácie verejných dokumentov
	3.1.3 Podpora virtualizácie služieb verejnej správy
Opatrenie 3.2 Budovanie voľnočasovej a sociálnej infraštruktúry, zabezpečenie starostlivosti o seniorov a zdravotne ťažko postihnutých, rozvoj bývania	3.2.1 Budovanie a rekonštrukcia športovej infraštruktúry pre deti a dospelých
	3.2.2 Poskytovanie opatrovateľskej služby, terénnej služby, osobnej dopravy...
Opatrenie 3.3 Rozvoj vzdelávania, environmentálne vzdelávanie, podujatia	3.3.1 Rekvalifikačné kurzy pre nezamestnaných
	3.3.2 Environmentálne vzdelávanie – separovaný zber odpadu, ochrana životného prostredia

3.3.3 Organizovanie kultúrnych a športových podujatí a udržanie tradícií

Pri príprave akčného plánu musia byť zodpovedané nasledovné otázky:

- **ČO** – výber jednotlivých krokov

Rozhodnutie o konkrétnych krokoch (aktivitách, projektoch), ktoré je potrebné realizovať so zameraním na stanovené priority

- **KTO** – stanovenie osobnej alebo inštitucionálnej zodpovednosti

Za každý projekt musí niekto (osoba alebo inštitúcia) prevziať osobnú zodpovednosť. Projekty, za ktoré nebude nikto zodpovedný sa nebudú realizovať.

- **KDE** – určenie miesta realizácie

Výber najvhodnejšieho miesta, kde sa projekt bude fyzicky realizovať.

- **KEDY** – určenie času realizácie

Každý projekt treba napláňovať v reálnom čase, a to nie len termínom realizácie, ale aj potrebného časového rozpätia na realizáciu. Všetky projekty nie je možné realizovať naraz, niektoré musia predchádzať a niektoré budú doplnené počas realizácie.

- **KOLKO** – stanovenie náklad

5.3.1 Súhrnný prehľad projektov obce Kováčovce na roky 2023 – 2030

P.č.	Opatrenia	Čas implementácie	Indikátory monitoringu	Predpokladaný objem – v EUR	Zdroj pokrytia
1.	Projektová príprava investičných akcií	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
2.	Vybudovanie kanalizácie a ČOV	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
3.	Vybudovanie a rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
4.	Výstavba cyklotrás	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
5.	Výstavba nájomných bytov	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
6.	Zabezpečenie starostlivosti o starších občanov, dôchodcov a invalidných dôchodcov, opatrovateľská služba, prepravná služba, terénna sociálna práca....	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
7.	Obnova a rekonštrukcia budov v majetku obce, zníženie energetickej náročnosti, využívanie obnoviteľných zdrojov energií	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kováčovce na roky 2023 - 2030

8.	Rekonštrukcia kultúrneho domu, domu smútku, požiarnej zbrojnice, obecného úradu	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
9.	Výstavba multifunkčného ihriska	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
10.	Výsadba a údržba plôch verejnej zelene, úprava verejných priestranstiev v obci	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
11.	Riešenie problematiky odpadového hospodárstva v obci, vybudovanie zberného dvora	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
13.	Podpora ubytovania na súkromí	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
14.	Podpora rozvoja služieb v obci	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
15.	Využitie tradícií a pôvodných remesiel, zriadenie ľudového domu a múzea	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
16.	Rozvoj ľudských zdrojov – rekvalifikačné kurzy v oblasti PC, jazykov, cestovného ruchu, rekvalifikácie nezamestnaných pre potreby konkrétnych spoločností	2023 - 2030	Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
17.	Environmentálne vzdelávanie – separovaný zber odpadu, ochrana životného prostredia	2023 - 2030	Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných obyvateľom	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
18.	Výstavba skládky biologicky	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kováčovce na roky 2023 - 2030

	rozložiteľného odpadu - kompostovisko		poskytovaných obyvateľom		dotácie, EU
19.	Odstránenie nelegálnych skládok odpadu	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, súkromné zdroje
20.	Protipovodňové opatrenia, výstavba odvodňovacích kanálov	2023 - 2030	Ochrana životného prostredia, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, súkromné zdroje
21.	Výstavba novej a rekonštrukcia existujúcej technickej infraštruktúry – tržnica, multifunkčné ihrisko, detské ihrisko, autobusové zastávky, verejné osvetlenie, miestny rozhlas....	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
22.	Aktivity smerované na udržanie mladých a vzdelaných ľudí v obci	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
23.	Podpora regionálneho značenia produktov a služieb	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, súkromné zdroje
24.	Podpora rozvoja cestovného ruchu v obci – výstavba vyhliadkovej veže, vytvorenie náučného chodníka s oddychovými zónami, altánkom, preliezkami, marketingové aktivity, rozvoj ubytovania na súkromí	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce, Zlepšenie služieb poskytovaných v oblasti CR	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, súkromné zdroje
25.	Rozvoj partnerstiev obcí (cezhraničná spolupráca, Program Európa pre občanov)	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU, EACEA
26.	Realizácia kultúrno-spoločenských aktivít a športových podujatí (napr. deň obce...)	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kováčovce na roky 2023 - 2030

27.	Realizácia projektov spolupráce s podnikateľmi (LEADER – MAS)	2023 - 2030	Tvorba nových pracovných miest, Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
28.	Príprava a realizácia SMART projektov v partnerstve s okolitými obcami regiónu	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU
29.	Modernizácia verejnej správy, zavedenie elektronických prvkov	2023 - 2030	Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce, Zvýšenie atraktivity obce	*	rozpočet obce, štátne dotácie, EU

5.4. Postup pri implementácii

Realizácia aktivít naplánovaných v PHRSR obce Kováčovce bude vyžadovať úzku spoluprácu obce a miestnych aktérov rozvoja v jednotlivých sektoroch života obce, ako aj spoluprácu starostu obce a poslancov s externými odborníkmi, inštitúciami, orgánmi štátnej správy a regionálnej samosprávy, okolitými obcami a združeniami, ktorých je obec členom. Hlavným koordinátorom aktivít smerujúcich k realizácii strategického cieľa obce v programovom období EU 2021 - 2027 je starosta obce a pracovný tím zostavený za účelom implementácie PHRSR vždy prispôbostený zameraniu riešenému projektu. Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu proces strategického plánovania nekončí. PHRSR je dokument otvorený a reagujúci operatívne na potrebné zmeny vzniknuté počas programovacieho obdobia. Pracovná skupina pre implementáciu bude okrem implementácie programu plniť aj monitorovaciu úlohu. Obec má reálne skúsenosti s realizáciou investičných a neinvestičných projektov na podporu regionálneho rozvoja. Vzhľadom na nízky počet zamestnancov Obecného úradu bude pri realizácii aktivít spolupracovať s externými spolupracovníkmi. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce bude po schválení obecným zastupiteľstvom zverejnený na web stránke obce a v tlačenej forme bude verejne prístupný na obecnom úrade.

Časový harmonogram

Implementácia opatrení a aktivít nadefinovaných v tomto dokumente je naplánovaná do konca aktuálneho programovacieho obdobia (rok 2027) s výhľadom až do roku 2030, do kedy bude možné ešte ukončovať rozbehnuté projekty. Odhad realizácie PHRSR vychádza zo všeobecne očakávaných zdrojov financovania. Časový harmonogram prípravy a realizácie jednotlivých aktivít bude rozpracovávať Akčný plán, zostavovaný vždy na nasledujúce 2 roky. Každoročne sa Akčný plán bude vyhodnocovať a upravovať podľa aktuálneho stavu realizácie projektov, administratívnych a finančných možností obce.

5.5. Systém monitorovania a hodnotenia

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PHRSR patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu i jednotlivých projektov. V procese monitoringu sa uplatňuje **princíp participácie partnerov a verejnosti**. Obec bude mať vytvorený monitorovací výbor, ktorý bude zostavený za účasti partnerov a pracovných skupín. Proces monitorovania a hodnotenia plnenia priorít a cieľov PHRSR bude previazaný s procesom monitorovania a hodnotenia naplňania programového rozpočtu obce v zmysle zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Záverečný účet obce predstavuje vhodný nástroj, ktorý zachytáva nielen naplňanie programového rozpočtu územnej samosprávy, ale i naplňanie implementácie PHRSR vrátane možnosti sledovania definovaných indikátorov. Vzhľadom na túto previazanosť bude systém monitoringu PHRSR využívať najmä „Záverečný účet“, ktorý je každoročne pripravovaný a schvaľovaný Obecným zastupiteľstvom. Monitorovanie splnenia programu obce je možné na základe vyhodnotenia výsledkov ukazovateľov za jednotlivé cieľové oblasti. Indikátory budú presne stanovené v jednotlivých realizačných projektoch.

Rámcové merateľné ukazovatele:

Špecifický cieľ	Ukazovateľ – cieľová hodnota	Časový bod monitorovania
<p>dobudovanie chýbajúcej a rekonštrukcia existujúcej infraštruktúry s ohľadom na ochranu životného prostredia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • napojenie obyvateľov na inžinierske siete (%) • rekonštruované obecné budovy (m², počet vymenených okien, množstvo ušetrenej energie na vykurovanie) • km opravených/novostavaných chodníkov, km novostavaných cyklistických chodníkov a km opravených/novostavaných miestnych komunikácií, • rozšírenie inžinierskych sietí (merná jednotka: km a napojenie obyvateľstva v %) • napojenosť obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť (v %) • miera využívania obnoviteľných zdrojov energie (v %) • množstvo odpadu pozbieraného separovane (druh/t) • množstvo recyklovaného odpadu (t) • množstvo vytvoreného komunálneho odpadu na obyvateľa (kg/rok/bytv.) • množstvo biologického odpadu (t) • počet vysadených stromov a kríkov • výmera novovytvorenej verejnej zelene (m²) • zvýšenie investičnej činnosti v obci (v %) • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) 	<p>1x ročne</p>
<p>využitie daností obce, rozvoj podnikania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • počet vytvorených pracovných miest v súkromnom sektore • počet zavedených nových výrobných činností • počet inovovaných technológií • zvýšenie produktivity práce • zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov • miera nezamestnanosti (v %) • miera ekonomickej aktivity (v %) • zvýšená návštevnosť obce turistami (počet turistov) • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) 	<p>1x ročne</p>
<p>zvýšenie kvality verejných služieb vo verejnej správe, školstve, sociálnej starostlivosti, kultúre, športe a bývaní</p>	<ul style="list-style-type: none"> • počet detí v MŠ a ZŠ • počet stoličiek a postelí v oblasti sociálnych služieb • zvýšenie investičnej činnosti v obci (v %) • príjmová úroveň domácností a kúpna sila obyvateľstva • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) • tvorba projektov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, percento úspešnosti projektov (v %) • štruktúra obyvateľstva z hľadiska vzdelanosti a kvalifikácie (v %) • zvýšená zamestnanosť (%) • počet, kvalita a využiteľnosť sociálnych služieb • počet novopostavených bytov a domov • úspešnosť realizácie projektových zámerov (%) 	<p>1x ročne</p>

Hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR a analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia

jednotlivých opatrení a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2021 – 2027) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie. Výsledky sa zverejňujú podľa platných predpisov o prístupe k informáciám. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení je v procese hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami subjektu zodpovedného za administratívne zabezpečenie realizácie PHRSR, naopak na externom hodnotení sa podieľa externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba).

Priebežné hodnotenie

Proces priebežného hodnotenia má formu série hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu. Priebežné hodnotenia sa bude vykonávať raz ročne. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného PHRSR. Priebežné správy o implementácii sú predkladané obecnému zastupiteľstvu.

Následné hodnotenie

Následné hodnotenie skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania PHRSR a určí osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení PHRSR obce Kováčovce. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie PHRSR, tzv. programové obdobie.

6. Finančná časť

Finančný plán predstavuje východiská pre financovanie PHRSR obce Kováčovce na roky 2023 - 2030. Východiskami pre stanovenie finančného rámca PHRSR sú indikatívne finančné požiadavky pre realizáciu konkrétnych projektov. Podrobnejšie informácie o finančnom zabezpečení realizácie konkrétnych projektových návrhov, v súlade s kompetenciami samosprávy, budú súčasťou projektového zosobníka.

V súlade so Zákonom o podpore regionálneho rozvoja (Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov) je regionálny rozvoj na území SR financovaný z viacerých zdrojov, z ktorých hlavnými zdrojmi sú:

- zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo investícií“) a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- zo štátnych účelových fondov,
- z rozpočtov vyšších územných celkov,
- z rozpočtov obcí,
- z prostriedkov fyzických osôb,
- z prostriedkov právnických osôb,
- z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

Doplňkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERRR)

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERRR) sa zameriava na posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Európskej únii odstraňovaním nerovností medzi jej regiónmi. Je jedným z hlavných nástrojov financovania európskej politiky súdržnosti. Jeho cieľom je pomôcť pri znižovaní rozdielov v úrovni

rozvoja európskych regiónov a obmedziť nedostatočný rozvoj najviac znevýhodnených regiónov. Osobitná pozornosť sa venuje regiónom, ktoré trpia vážnymi a trvalými prírodnými alebo demografickými nedostatkami, ako napríklad najsevernejšie regióny s veľmi nízkou hustotou zaľudnenia a ostrovné, cezhraničné a hornaté regióny.

Európsky sociálny fond plus (ESF+)

Európsky sociálny fond+ má zohrať dôležitú úlohu pri vykonávaní akčného plánu o európskom pilieri sociálnych práv a pri riešení sociálno-ekonomických dopadov pandémie nového koronavírusu. Je vnímaný ako hlavný nástroj EÚ na investovanie do ľudí a na riešenie existujúcich nerovností. K osobitným cieľom ESF+ patria:

- podpora oblasti politiky zamestnanosti a mobility pracovnej sily, vzdelávania a sociálneho začlenenia, konkrétne pomocou pri odstraňovaní chudoby, čím sa prispieva k vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv,
- podpora digitálnej a ekologickej transformácie, tvorba pracovných miest na základe zručností pre inteligentnú špecializáciu a zlepšenie systémov vzdelávania a odbornej prípravy,
- podpora dočasných opatrení za výnimočných alebo nezvyčajných okolností (napr. financovanie režimov skráteného pracovného času bez vyžadovania ich spojenia s aktívnymi opatreniami alebo umožnenie prístupu k zdravotnej starostlivosti aj tým, ktorí nie sú priamo zraniteľní zo sociálno-ekonomického hľadiska).

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027

Základný strategický dokument s celoštátnym dosahom. Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

1. **Inteligentnejšia Európa** – pomoc zameraná na rozvoj vedy, výskumu, budovanie inteligentných miest a regiónov, digitálne riešenia pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy, rozvoj malého a stredného podnikania, rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie a zvyšovanie digitálnej pripojiteľnosti
2. **Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa** – pomoc zameraná na zlepšenie energetickej efektívnosti, OZE, dostupnosť pitnej vody a dobudovanie kanalizácie, zlepšenie odpadového hospodárstva, podporu mestskej mobility vr. cyklo dopravy, ochranu prírody
3. **Prepojenejšia Európa** – pomoc zameraná na dobudovanie diaľnic a rýchlostných ciest, modernizáciu železníc, vodnej infraštruktúry a zlepšenie regionálnej dostupnosti
4. **Sociálnejšia Európa** – pomoc zameraná na podporu vzdelávania, zdravotníctva, trhu práce, sociálnych služieb
5. **Európa bližšie k občanom** - pomoc zameraná na podporu udržateľného cestovného ruchu, regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, zveľadenie kultúrneho dedičstva

Operačný program Slovensko – bol schválený Európskou komisiou 22.11.2022. Bude jeden operačný program, s jednými pravidlami, metodikou a manažmentom, mal by priniesť výrazné zjednodušenie využitia eurofondov.

Konkurencieschopnejšie a inteligentnejšie Slovensko

1,9 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 1: Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa

Investície sú zamerané na podporu vedy, výskumu a inovácií, digitalizáciu, posilnenie malých a stredných podnikov, rozvoj zručností a digitálnu pripojiteľnosť.

Zelenšie Slovensko

4,2 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 2: Zelenšia, nízkouhlíková Európa

Investície podporia energetickú efektívnosť, znižovanie emisií skleníkových plynov, energiu z obnoviteľných zdrojov a uskladňovanie energie reflektujúc aj globálnu situáciu a potrebu znižovania závislosti slovenskej ekonomiky na energetických zdrojoch z Ruska. Taktiež sa podporia investície na adaptáciu na zmenu klímy, prístupu k vode, na posilnenie ochrany prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, ako aj udržateľnú mestskú mobilitu.

Podstatná časť zdrojov z nových eurofondov pôjde na ochranu prírody a životného prostredia. Na ochranu prírody a biodiverzity je vyčlenených 721 miliónov eur, najmä na podporu chránených častí prírody a krajiny (248 mil. eur) a prieskum, sanáciu a monitorovanie environmentálnych záťaží (239 mil. eur). Pre zdravší život v mestách a obciach budú dôležité investície do udržateľnejestskej mobility (891 mil. eur), medzi nimi aj investície do ekologickej verejnej dopravy (491 mil. eur) a cyklodopravy (100 mil. eur).

Prepojenejšie Slovensko

2 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 3: Prepojenejšia Európa

Podporíme rozvoj inteligentnej, bezpečnej, udržateľnej transeurópskej dopravnej siete, ako aj vnútroštátnu, regionálnu a miestnu mobilitu.

Významná časť nových eurofondov je určená na riešenie problémov, ktoré boli v minulosti zanedbávané – budovanie a opravy ciest I. triedy (241 mil. eur), ciest II. a III. triedy (169 mil. eur) a rekonštrukcie miestnych komunikácií (62 mil. eur).

Sociálnejšie a inkluzívnejšie Slovensko

3,3 miliardy eur

Ide o európsky cieľ politiky 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa (3,3 mld. EUR)

Investíciami podporíme prístupný trh práce, kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, získanie zručností pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu na základe potrieb trhu práce, aktívne začlenenie a podporu dostupných sociálnych služieb pre znevýhodnené a najodkázanejšie skupiny obyvateľstva, vrátane marginalizovaných rómskych komunít, rodinné poradne, ako aj podporu sociálnych inovácií a potravinovú a materiálnu pomoc pre najodkázanejšie osoby.

Európa bližšie k občanom

400 miliónov eur

Ide o európsky cieľ politiky 5: Európa bližšie k občanom

Investíciami podporíme hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj na regionálnej a miestnej úrovni integrovaným prístupom, a to aj prostredníctvom podpory kultúry a prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu, verejných športovísk a bezpečnosti v regiónoch Slovenska.

Fond na spravodlivú transformáciu

Špecifickým cieľom v novom programovom období je Fond spravodlivej transformácie, ktorý pomôže riešiť sociálne, hospodárske a environmentálne dôsledky regiónom, ktorých sa týka

prechod na uhlíkovú neutralitu. Z balíka 441 mil. eur môžu čerpať región horná Nitra, Košický a Banskobystrický kraj.

Celková výška zdrojov z fondov EÚ pre Program Slovensko je 12,594 mld.

Program rozvoja vidieka 2021 – 2027 je dokumentom, na základe ktorého bude poskytovaná pomoc z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka v programovacom období 2021 – 2027 – bude doplnené po schválení programu.

Spoločná poľnohospodárska politika podporuje dynamický rozvoj a hospodársku životaschopnosť vidieckych oblastí prostredníctvom financovania a opatrení, ktoré podporujú rozvoj vidieka. Rozvoj vidieka je „druhým pilierom“ spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), ktorý posilňuje „prvý pilier“ podpory príjmov a trhových opatrení, a to prehlbovaním sociálnej, environmentálnej a hospodárskej udržateľnosti vidieckych oblastí. SPP prispieva k udržateľnému rozvoju vidieckych oblastí prostredníctvom troch dlhodobých cieľov:

- podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a opatrenia v oblasti klímy;
- dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

Miestny rozvoj riadený spoločnosťou

V priebehu minulých 20 rokov sa prístup LEADER (1) v oblasti miestneho rozvoja riadeného spoločnosťou (CLLD) – založený na skúsenostiach iniciatívy financovanej zo štrukturálnych fondov EÚ, ktorý mal pomôcť zúčastneným stranám vo vidieckych oblastiach zhodnotiť dlhodobý potenciál ich miestneho regiónu – ukázal ako efektívny a účinný nástroj pri uskutočňovaní rozvojových politík. Európska komisia podporuje túto realizačnú metódu aj prostredníctvom ďalších iniciatív Spoločenstva, akými sú iniciatívy URBAN (2) a EQUAL (3). Pokiaľ ide o prístup LEADER, ktorý EÚ sústavne podporuje od roku 1991, tento prístup sa stal dôležitým prvkom rozvojovej politiky vidieka a je akceptovaný v celej Európe. Od roku 2007 je miestny rozvoj nástrojom uskutočňovania politiky aj v odvetví európskeho rybného hospodárstva. Návrh nariadenia o budúcom nástroji CLLD sa zakladá na prístupe LEADER a týka sa všetkých fondov začlenených do spoločného strategického rámca – Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), Európsky fond námorného a rybného hospodárstva (EFNRH) a Kohézny fond (KF) – na programové obdobie rokov 2014-2020 (fondy SSR).

CLLD je nástroj, ktorý sa má využívať špeciálne na subregionálnej úrovni a ktorý dopĺňa ďalšiu rozvojovú podporu na miestnej úrovni. CLLD môže mobilizovať a zapájať miestne spoločnosti a organizácie, aby prispeli k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020 v oblasti inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, v oblasti podpory územnej súdržnosti a dosahovania konkrétnych politických cieľov.

Hlavné ciele návrhu Komisie sú zjednodušiť a rozšíriť využívanie nástroja CLLD ako rozvojového nástroja. Návrhy CLLD budú:

- vyzývať miestne spoločnosti, aby vytvárali integrované prístupy zhora nadol v podmienkach, keď treba reagovať na územné a miestne problémy, ktoré si vyžadujú štrukturálnu zmenu;
- budovať kapacity spoločnosti a podporovať inovácie (vrátane sociálnych inovácií), podnikanie a možnosti zmien podporou rozvoja a objavovaním nevyužitého potenciálu v rámci spoločností a území;
- podporovať vlastníctvo na úrovni spoločnosti zvyšovaním účasti v rámci spoločností a budovať zmysel pre zapojenie sa a vlastníctvo, ktoré zvyšujú účinnosť politík EÚ; a
- pomáhať viacúrovňovej správe poskytnutím spôsobu, ktorým sa miestne spoločnosti budú v plnej miere podieľať na určovaní charakteru realizácie cieľov EÚ vo všetkých oblastiach.

Programy DG HOME – Azylového, migračného a integračného fondu, Fondu pre vnútornú bezpečnosť a Nástroja finančnej podpory riadenia hraníc a vízovej politiky – riadiacim orgánom je Ministerstvo vnútra SR

Programy územnej spolupráce

Cezhraničná spolupráca

- Interreg VI Slovensko – Česko – riadiacim orgánom je MIRRI
- Interreg VI Slovensko – Rakúsko – riadiacim orgánom je MIRRI
- Interreg VI Maďarsko – Slovensko – národným orgánom je MIRRI
- Interreg VI Poľsko – Slovensko – národným orgánom je MIRRI
- Interreg VI-A NEXT – Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina – národným orgánom je MIRRI

Nadnárodná spolupráca

- Interreg Dunajský nadnárodný program 2021 – 2027 – národným kontaktným bodom je MIRRI
- Program Interreg Stredná Európa 2021 – 2027 – národným kontaktným bodom je MIRRI

Medziregionálna spolupráca

- Interact IV – národným kontaktným bodom je MH SR
- Interreg Europe 2021 – 2027 – národným kontaktným bodom je MH SR
- URBACT IV – národným kontaktným bodom je MDV SR
- Program spolupráce ESPON 2030 – národným kontaktným bodom je MDV SR

Programy priamo riadené Európskou komisiou pre programové obdobie 2021 – 2027

Prijatím viacročného finančného rámca v decembri pre programové obdobie 2021-2027 Európska únia potvrdila, že počíta so zachovaním viacerých priamo riadených programov akými sú Horizont Europe, LIFE, Kreatívna Európa, Nástroj na prepájanie Európy (CEF) a Erasmus+. Avšak v dôsledku nových výziev, ktorým čelí Európa, ako sú najmä pandémie COVID-19 alebo migrácia, vzniká potreba financovania nových oblastí, a to prostredníctvom nových priamo riadených programov Európskou komisiou. K takýmto programom patrí: program Jednotný trh, program Digitálna Európa, program EU4Health alebo program rescEU.

Nový program EU4Health poskytne na základe skúseností získaných počas pandémie COVID-19 pevný základ pre činnosť EÚ v oblasti zdravia. V oblasti výskumu a inovácie bude program Horizont Europe ťažiť zo zvýšeného financovania, a to hneď ako bude k dispozícii financovanie z Plánu obnovy prostredníctvom nástroja NextGenerationEU. Výrazne sa posilnila aj podpora zvládania migrácie a riadenia hraníc, a to aj s cieľom do roku 2027 financovať až 10 000 príslušníkov pohraničnej stráže pre Európsku agentúru pre pohraničnú a pobrežnú stráž. V oblasti bezpečnosti a obrany sa zriadi nový Európsky obranný fond na podporu konkurencieschopnosti, efektívnosti a inovačnej kapacity obrannej, technologickej a priemyselnej základne EÚ. Posilnia sa aj programy pre mladých ľudí, ako je Erasmus+ a Európsky zbor solidarity, pričom sa očakáva, že v priebehu nového viacročného finančného rámca sa počet účastníkov na programe Erasmus+ až stonásobí.

Externé finančné zdroje

- granty EHP a Nórska - www.eeagrants.sk
- Programy EÚ: WIFI 4 EU, Európa pre občanov, Interreg Europe, Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika - Slovenská republika, ESPON, INTERACT
- Nadácie (napr. Nadácia Slovenskej sporiteľne, Nadácia SPP, Nadácia ZSE, Nadácia Ekopolis, Nadácia ESET, Nadácia Orange)
- Grantové programy Visegradfund
- Program Stredná Európa, ETC Dunaj
- Podpora bývania – www.sfrb.sk

- Environmentálny fond – www.envirofond.sk

Finančný plán programu

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja je schopnosť obce Kováčovce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú vlastné prostriedky určené na spolufinancovanie projektov. V dôsledku absencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, nie je možné stanoviť výšku prostriedkov potrebnú na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov a možností obecného rozpočtu.

ZÁVER

Aj keď v zmysle zákona č. 539/2008 Z.z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov je PHRSR podmienkou pre získanie zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obce bola jeho aktualizácia motivovaná predovšetkým potrebou koncepčného riadenia v obci Kováčovce v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja obce. Príprava PHRSR je pomerne zložitá cesta, ktorá vyžaduje určitú vopred stanovenú postupnosť krokov, ktoré na seba logicky nadväzujú a predovšetkým zapojenie všetkých aktérov rozvoja obce do spoločného plánovania tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celej obce pri akceptovaní princípov udržateľného rozvoja.

Cieľom programu nie je vyriešiť všetky problémy, ktoré sa v obci vyskytujú, ale načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre ich riešenie. Spracovaný dokument predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja obce, ktorá sa snaží zlepšiť životné podmienky svojich občanov. Danosti obce ponúkajú možnosti jej rozvoja, čo podporujú prírodné danosti obce. Najväčšou devízou obce sú však jeho obyvatelia, ktorí z veľkej časti majú o život vo svojej obci záujem a na jej rozvoji sú ochotní participovať.

Hlavným cieľom PHRSR obce je zlepšiť kvalitu života občanov, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a presadzovať koncept udržateľného rozvoja obce. Veríme, že v spolupráci s vedením obce sa obyvateľom tohto územia podarí tento cieľ zrealizovať aj vďaka získaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Kolektív (1997): Kraje a okresy Slovenska, Q111, Bratislava
Lukniš a kol. (1972): Slovensko – Príroda, Obzor, Bratislava
Štatistický úrad SR: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021
VUC BBSK (2022): Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja, Banská Bystrica,

VUC BBSK: Územný plán Veľkého územného celku Banskobystrický kraj, Banská Bystrica, Ministerstvo životného prostredia SR (2001): Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, Bratislava

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR: Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030

Partnerská dohoda SR na roky 2021-2027

Operačný program Slovensko na roky 2021 - 2027

Štatistický úrad SR (2022): Štatistická ročenka regiónov SR, Bratislava

Slovenská akadémia vied (1977): Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I., VEDA, Bratislava

Slovenská akadémia vied (1977): Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II., VEDA, Bratislava

Slovenská akadémia vied (1978): Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III., VEDA, Bratislava

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody A-J (1967): Súpis pamiatok na Slovensku, Obzor, Bratislava

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody R-Ž (1969): Súpis pamiatok na Slovensku, Obzor, Bratislava

Peter Sule, Peter Sule ml. (2005): Encyklopédia miest a obcí Slovenska, PS-LINE, s.r.o. Lučenec

Anton Hupka (2005): Literárno-vlastivedné rozhlady po Veľkokrtíšskom regióne, Spoločnosť A.H. Škultétyho Veľký Krtíš

Jaroslava Michalová, Pavel Michal (1980): Geografia okresu Veľký Krtíš, Osveta Martin

ARCH-EKO Banská Bystrica (1992): ÚPD VÚC okres Veľký Krtíš

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Veľký Krtíš

Archív obce

Archív spracovateľa

Dostupné web stránky